Ազգ

Azg armenian daily

19 ՅՈՒԼԻՍ 1997 ՇԱԲԱԹ #135 (1389)

Մեղադրանքների հաստատման դեպքում Չիլլերին՝ առնվազն 15 տարի

ԱՆԿԱՐԱ, 18 ՅՈՒԼԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Թուրքիայի գլխավոր եսաքի զինվորական դատախազությունը վերջին շաբաթվա ընթացքում ուսումնասիրում էր Չիլլերի գործը՝ ԱՄՆ-ի օգտին լրտեսությամբ զբաղվելու մեղադրանքի կապակցությամբ: Ինչպես արդեն հաղորդվել է, քանվորական կուսակցության ղեկավար Փերինչեքը մամլո ասուլիսում հայտարարել էր, թե Չիլլերը Կենտրոնական հետախուզական վարչության գործակալ է, եւ դիմել էր Անկարայի գլխավոր դատախազություն՝ խնդրելով գործ հարուցել նրա դեմ: Գլխավոր դատախազությունը գործը հանձնել էր անվտանգության գործերի պետդատարան, որը որոշում էր կայացրել անիրավասության մասին եւ Չիլլերի գործն ուղարկել զինվորական դատախազություն:

Ըստ Թուրքիայի հեռուստատեսության «Ալիք 6»-ի տեղեկատվության, զինվորական դատախազությունը, հուլիսի 16-ին ավարտելով Չիլլերի գործի հետ կապված աշխատանքը, նրա դեմ հարուցված մեղադրանքները բավարար է համարել հետաքննություն սկսելու համար: Հաղորդվում է, որ այն հոդվածով, որի հիման վրա հնարավոր է գործ հարուցվի Չիլլերի դեմ, նախատեսվում է ազատազրկում առնվազն 15 տարով:

ՀԱԿԱՄԱՐՏՈՒԹՅՈՒՆ

Հայ-ադրբեջանական քարոզչական պայքարը սրվում է

Ինչպես հայտնի է, ԵԱՀԿ Մինսկի խմբի փոխնախագահներ Յուրի Յուկալովը, Լին Փասկոն եւ Ժորժ Վոժիեն ժամանել են Բաքու:

Բանակցությունների գաղտնի ոլորտներին լավատեղյակ մի ամերիկացի դիվանագետ ասել է, որ քաղաքական որոշ շրջանակներ այնքան էլ լավատես չեն բանակցությունների ճանապարհով Արցախյան հիմնահարցի կարգավորման հնարավորության վերաբերյալ:

Նա ասել է նաեւ, որ Արեւմուտքը ցանկանում է արագացնել խաղաղության գործընթացը, որովհետեւ վերջինիս բացակայությունը խոչընդոտում է շրջանի տնտեսական զարգացմանը: Շեշտվել է առաջիկայում Վաշինգտոնում կայանալիք Քլինթոն-Ալիեւ հանդիպման կարեւորությունը իբրեւ հարցի լուծման կարեւոր ազդակ:

Միաժամանակ, հուլիսի 15-ին Գլենդեյլում տեղի է ունեցել հայկական համայնքի բողոքի հավաք ընդդեմ Ալիեւ-Քլինթոն հանդիպման: Բանախոս Սեթո Բոյաջյանը շեշտել է Արցախի ազգային եւ ռազմաքաղաքական նշանակությունը Հայաստանի համար՝ անընդունելի համարելով մեծ տերությունների կողմից մեզ առաջադրված հայտնի նախապայմանը: Ընդգծվել է հայության ուժերի միավորումը եւ Սփյուռք-Հայաստան-Արցախ ներուժի համատեղ աշխատանքը: Կարեւորվել է Արցախի խնդրով մտսական բանակցությունների անհրաժեշտությունը ուղղակիորեն Ստեփանակերտի, ԱՄՆ նախագահ Քլինթոնի հետ: Բնականաբար զուգահեռ աշխատանք պետք է տարվի Կոնգրեսում՝ առաջադրելով մեր հետեւյալ տեսակետները.

ա. Ադրբեջանին տրվելիք ԱՄՆ-ի օգնությունը,

բ. Արցախի ուղղակի օժանդակությունը,

գ. Հայաստանին տրվելիք 150 մլն դոլարի նպաստը,

դ. Թուրքիայի նկատմամբ ամերիկյան օժանդակությունը:

Հաջորդ բանախոսը՝ Լեւոն Մարաշլյանը շեշտադրել է քարոզչական աշխատանքի անհրաժեշտությունը՝ ընդգծելով, որ ԱՄՆ-ում Ադրբեջանը, Թուրքիայի օգնությամբ, անհամեմատ ավելի շատ աշխատանք է տանում, քան հայությունը:

Անդրադառնալով ՀՀ փոխարտգործնախարար Վարդան Օսկանյանի ելույթին՝ ասվել է, որ վերջինս, բացատրելով Հայաստանի պահանջները, որեւէ համոզիչ փաստարկ չի ներկայացրել, թե ամերիկացիներն ի՞նչ շահ կարող էին ունենալ՝ պաշտպանելով Արցախը: Նշվել է, որ այսօր Հայաստանի քաղաքական դիրքորոշումը շատ տկար է: ԱՄՆ-ում Ադրբեջանի դեսպանատունը օգտագործում է հակահայկական քարոզչության բոլոր միջոցները, մինչդեռ ՀՀ դեսպանատունը առայսօր CNN-ում ելույթ ունենալու իրավունքից վերջին երեք-չորս ամիսներին օգտվել է միայն մեկ անգամ:

Բանախոս Ռազմիկ Շիրինյանը մատնանշել է Հայաստանի կողմից հավասարակշռված եւ չափավոր քաղաքականություն վարելու կարեւորությունը, որտեղ մեծ տեղ պետք է գրավի միջազգային հասարակական կարծիք ձեւավորելուն նպատակաուղղված աշխատանքը: Պետք է պաշտպանել այն տեսակետը, թե նավթը չի կարելի օգտագործել իբրեւ քաղաքական զենք, մանավանդ երբ կան Միջին Արեւելքի, Իրանի եւ Իրաքի պատերազմների օրինակները:

Բողոքի հավաքում որդեգրվել են հետեւյալ մոտեցումները.

ա. որեւէ գնով չի կարելի Ադրբեջանին զիջել Արցախն ու ազատագրված հողերը,

բ. Հայ դատը անհրաժեշտ աշխատանքն արել է, որ Ալիեւի նկարագիրն ու անցյալը ներկայացվեն Ամերիկայի քաղաքական կյանքում դերակատար գործիչներին,

գ. ավելի քան 45 հազար բողոքներ են ուղղվել Սպիտակ տուն եւ այս թիվը պետք է հասնի 100 հազարի,

դ. նավթամուղի հարցում մենք պետք է ունենանք մեր ասելիքը:

«ԵՐԵՎԱՆ» ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ

Սենատը մեղմացնում է հատկացումների որոշման 907 հոդվածը

Սակայն պահպանվում է 95 մլն հատկացումը Հայաստանին

Անմիջական տպագրության խնդրանքով Վաշինգտոնի Հայկական համագումարից ստացված ֆաքսը տեղեկացնում է, որ Մ. Նահանգների Սենատը հուլիսի 17-ին հաստատել է 1998 թ. արտաքին գործառնությունների որոշումը, որը նախապես հավանության էր արժանացել Սենատի հատկացումների կոմիտեի եւ արտաքին գործառույթների ենթահանձնաժողովի կողմից: Պահպանելով հանդերձ 95 մլն դոլարի հատկացումը Հայաստանին, այն զգալիորեն մեղմացրել է որոշման 907 հոդվածը, որտեղ սահմանափակումներ էին նշված Ադրբեջանի վերաբերյալ:

«907 հոդվածի մեղմացումով փաստորեն արդարացվում է Ադրբեջանի կողմից Հայաստանի շրջափակումը: Դրանով խրախուսվում են նավթային շահերը եւ ոտնատակ արվում այլ շահեր, որոնց թվում նաեւ տարածաշրջանի տնտեսական ինտեգրացման, ժողովրդավարության ու մարդու իրավունքների ամրապնդման հետեւանքով ձեռք բերված կայունությունը Անդրկովկասում», նշել է Ամերիկայի հայկական համագումարի տնօրեններից խորհրդի նախագահ Անի Թոթան:

Նախքան փոփոխությունը, 907 հոդվածը սահմանափակում էր անմիջական կառավարական օժանդակությունը Ադրբեջանին, մինչեւ վերջինս «որոշակի քայլեր չձեռնարկեր վերացնելու Հայաստանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի շրջափակումը եւ դադարեցնելու ուժի գործադրումը նրանց դեմ»: Նոր տարբերակով «Օվերսիզ Պրայվիթ Ինվեստմենտս կորպորացիան», «Էքսպորտ-իմպորտ բանկը» եւ «Տրեյդ էնդ դիվելոպմենտս էյջընսի» գործակալությունը կարող են գործունեություն ծավալել Ադրբեջանում հակառակ նրա կողմից իրականացվող շրջափակման:

Դեմոկրատ սենատորներ Բարբարա Միկուլսկին եւ Պատրիկ Լիհին առաջարկել են որոշման մեջ ընդգրկել մարդասիրական օգնության առաքում Լեռնային Ղարաբաղ:

Տես ▸ էջ 2

5-6 բալանոց երկրաշարժ Իջեւանում

ԵՐԵՎԱՆ, 18 ՀՈՒԼԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հուլիսի 18-ին տեղական ժամանակով ժամը 11.10 րոպե 57 վայրկյանին Իջեւանից 15 կիլոմետր հյուսիս-արեւմուտք հեռավորության վրա գրանցվել է 5-6 բալանոց երկրաշարժ: Մայրաքաղաքում այն զգացվել է 3-4 բալի սահմաններում, Վանաձորում 4-5 բալ եւ Ստեփանավանում դարձյալ 3-4 բալ: Այս նախնական տեղեկությունները Արմենպրեսին հաղորդեցին Հայաստանի սեյսմիկ պաշտպանության ազգային ծառայությունից:

Գուլուզադեն պնդում է, որ Շուշին ադրբեջանական քաղաք է

18 ՅՈՒԼԻՍ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Լեռնային Ղարաբաղի կարգավորման հարցով ԵԱՀԿ-ի Մինսկի խմբի համանախագահները հանդիպում ունեցան Ադրբեջանի նախագահ Ալիեւի հետ: Ադրբեջանական կողմը նորից ներկայացրեց Ղարաբաղի կարգավիճակի հարցը՝ պնդելով, որ այն պետք է մնա Ադրբեջանի կազմում՝ լայն ինքնավարությամբ: Խոսվեց Լաչինի միջանցքը տարանցիկ տարածք համարելու, ինչպես նաեւ Շուշի քաղաքի մասին: Ալիեւի խորհրդական Գուլուզադեն պնդեց, որ այն «ադրբեջանական քաղաք է իր պատմությամբ ու պիտի գտնվի ճիշտ լուծում»: Նա իր այս խոսքը չմանրամասնեց: Թե ինչ են ասել ԵԱՀԿ-ի Մինսկի խմբի համանախագահները, դեռեւս չի հրապարակվել, սակայն լրագրողների հետ հանդիպման հարցում նրանք դժկամություն են ցուցաբերել:

Ելցինը իր պատրիարքի՞ն կլսի, թե Հռոմի պապին ու Սենատին

18 ՅՈՒԼԻՍ, VOA, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Մոսկվայի եւ համայն Ռուսիո պատրիարք Ալեքսի Բ-ն կոչ արեց նախագահ Բորիս Ելցինին հաստատել «Խղճի ազատության եւ կրոնական միավորումների մասին» օրենքը, որը շատերի կարծիքով, սահմանափակումներ է դնում խղճի ազատության մեջ: Պատրիարք Ալեքսի Բ-ի կարծիքով, եթե նախագահը հրաժարվի ստորագրել կոմունիստների կողմից աջակցվող օրենքը, ապա դա կխանգեցնի Ռուսաստանի հետագա հոգեւոր անկայունության: Օրենքը նախապատվություն է տալիս ավանդաբար գոյություն ունեցող կրոններին՝ ուղղափառությանը, իսլամին, բուդդիզմին եւ եբրայականությանը: Իսկ Հռոմի պապ Հովհաննես Պողոս Բ-ն հայտարարեց, որ «Խղճի ազատության եւ կրոնական միավորումների մասին» օրենքը սպառնալիք է եկեղեցու հետագա գոյությանը Ռուսաստանում: Հռոմի պապը կոչ արեց նախագահ Ելցինին չստորագրել օրենքը: Մոսկվայում այսօր բուռն քննադատության ենթարկվեց ամերիկյան Սենատի երեկվա որոշումը՝ կրճատել Ռուսաստանին հատկացվող ֆինանսական օգնությունը 200 մլն դոլարով, եթե Բորիս Ելցինը հաստատի Պետդումայի վերոհիշյալ օրենքը, որով հարցականի տակ է դրվում Ռուսաստանում կաթոլիկ եկեղեցու գոյության հետագա ճակատագիրը եւ, ըստ ԱՄՆ-ի Սենատի, մարդու իրավունքների դեմ ուղղված քայլ է: Ռուսաստանի արտգործնախարարությունը նկատի ունենալով Սենատի որոշումը, այսօր պնդեց, թե որեւէ պայման թելադրելը կարող է միայն հակաարդյունավետ լինել, եւ Վաշինգտոնի ու Մոսկվայի շահերը թելադրում են հարաբերությունները երկուստեք կառուցել հավասարության հիման վրա:

Թուրքական 6 ռազմանավ Կիպրոսում

18 ՅՈՒԼԻՍ, «ԱԶԱՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Թուրքական 6 ռազմանավ այսօր խարսխվեց Հյուսիսային Կիպրոսի առափնյա ջրերում, քանի որ Անկարան պատրաստվում է տոնակատարությամբ նշել այս կղզի ներխուժելու 23-րդ տարեդարձը:

Բոսնիայում վրեժխնդրության պայթյուններ եւ մանգաղով հարձակում

18 ՅՈՒԼԻՍ, BBC, VOA: Բոսնիայի Սերբական Հանրապետությունում երեկ եւ այսօր նոր պայթյուններ տեղի ունեցան, որոնք նյութական վնաս հասցրեցին, բայց զոհեր չեղան: Երեկ Բանյա Լուկայի մոտակայքում գտնվող բրիտանական խաղաղապահների ռազմակայանի տարածք 3 նռնակ է նետվել: Այդ կապակցությամբ բրիտանացի զինվորները 4 մարդ են ձերբակալել եւ հանձնել տեղի ոստիկանության: Հայտնվում է նաեւ, որ ամերիկյան մի զինծառայողի երեկ մանգաղով վերքեր են հասցվել: Թռուցիկներ են տարածվում, որտեղ սպառնալիքներ են պարունակվում ամերիկացիների եւ այլ արտասահմանցիների հասցեին: Միջազգային դիտորդները կարծում են, որ այդ ամենը վրեժխնդրություն է ՆԱՏՕ-ի նկատմամբ՝ պատերազմական հանցագործություններ կատարելու մեջ կասկածվող 2 սերբերի ձերբակալելու համար: Ձերբակալության ժամանակ կասկածյալներից մեկը սպանվել էր:

ԱՍՈՒԼԻՍ

Էդ. Եգորյան. «ՀՀՇ-ի հետ ես ընդհանուր ճանապարհ չունեմ»

ՆԱՐԻՆԵ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Հուլիսի 18-ին Արմենպրեսի մամուլի սրահում կայացավ ԱԺ պետաիրավական հանձնաժողովի նախագահ Էդուարդ Եգորյանի երեւամգումարյան մամլո ասուլիսը: Համագումարի ավարտից անմիջապես հետո ասուլիս չհրավիրելը նա բացատրեց այն հանգամանքով, որ գերադասել է ամեն ինչ վերագնահատել «ոչ էմոցիոնալ վիճակում»: Այս ընթացքում Եգորյանը 2 որոշում է կայացրել. դուրս գալ ՀՀՇ վարչությունից, ԱԺ-ում ստեղծել պատգամավորական նոր խումբ եւ «փորձել առաջ գնալ»: «Ես այդ վարչության հետ այլեւս ընդհանուր ճանապարհ չունեմ», ընդգծեց Եգորյանը, նրանց որեւէ ընտրական կամպանիայի չեմ մասնակցել»: Եգորյանը կարեւորեց 1999 թ. ընտրություններում «ՀՀՇ-ի իշխանազրկումը», որպեսզի Հայաստանը կարողանա ընթանալ բնականոն զարգացման ուղիով: Նա նշեց, որ մի շարք խնդիրների լուծումը ինքը ձեռնամուխ կլինի ԱԺ-ի միջոցով:

Ըստ նրա, ՀՀՇ համագումարի պատվիրակներից 150-170 մարդ ներհեշական իրավիճակը ճիշտ է գնահատում: Աշտարակի, Նաիրիի, Արտաշատի, Արթիկի, Գյումրիի, Երեւանի Խորհրդային եւ Մաշտոցի ՀՀՇ տարածքային կազմակերպությունները պատրաստ են սատարելու Եգորյանին եւ փորձելու են աշխատել, որպեսզի «բույլ չտրվի երկրի գահավիժումը»: Եգորյանը նկատեց, որ համագումարից հետո ՀՀՇ-ի «ներքին ռեֆորմացիայի հնարավորությունները խիստ սահմանափակ են»:

«Դուք ինձ կարող եք ՀՀՇ-ից դուրս համարել», նշեց նա: Ինչ վերաբերում է իր համարձակ կամ անհամարձակ գործելուն, նա նկատեց, որ «վախեցողները քաղաքականությամբ չպետք է զբաղվեն»: Իսկ լրագրողներից մեկի հարցին, ըստ որի արդյոք Եգորյանը ստեղծելո՞ւ է նոր քաղաքական կուսակցություն, վերջինս նկատեց, որ նոր ուժի խնդիրը չի կարեւորում, քանի որ անիմաստ է համարում «պատեհ-անպատեհ նոր կուսակցությունների ստեղծումը»:

Տես ▸ էջ 3

ԱՍՈՒԼԻՍ

Միջուկային էներգիայի ուժը պետք է կարգավորվի օրենսդրական դաշտով

Ինչպես տեղեկացրել էինք, ՀՀ կառավարության պաշտոնական հրավերով, երկօրյա աշխատանքային այցով Հայաստանում էր գտնվում Ատոմային էներգետիկայի միջազգային գործակալության գլխավոր տնօրեն Հանս Բլիքսը: Այս ընթացքում պրն Բլիքսը հանդիպումներ է ունեցել ՀՀ նախագահի, վարչապետի, էներգետիկայի նախարարի եւ ատոմակայանի տնօրենի հետ, որոնց ընթացքում քննարկվել են ատոմային էներգետիկային առնչվող օրենսդրական հարցեր:

Երեկ ՄԱԿ-ի հայաստանյան գրասենյակում կայացավ ՄԱԳԱՏԷ-ի պատվիրակության հանդիպումը լրագրողների հետ:

ՄԱԳԱՏԷ-ի տնօրենն ընդգծեց, որ խորհրդային ժամանակաշրջանում առաջնորդվում էին այլ օրենքներով եւ կարգավորիչ փաստաթղթերով, բայց Հայաստանի անկախությունից հետո անհրաժեշտ է, որպեսզի երկիրը մշակի իր սեփական օրենսդրական դաշտը միջուկային էներգետիկայի բնագավառում: Նշվեց, որ երկրում օգտագործվող միջուկային էներգիայի ուժը պետք է կարգավորվի որոշակի օրենսդրական դաշտով եւ Հայաստանում այդ դաշտն արդեն զարգանում է, մշակվում է միջուկային էներգիայի օրենքը, որը շուտով կներկայացվի կառավարության քննարկմանը: Պրն Բլիքսը ընդգծեց, որ օրենսդրական կարգավորման խնդիրը չի սահմանափակվում միայն ատոմակայանով, որովհետեւ միջուկային էներգիան եւ ռադիոակտիվ թափոնները հայտնաբերվում են նաեւ այլ ոլորտներում, օրինակ գյուղատնտեսությունում եւ այլն: Այս առումով հանդիպումների ընթացքում քննարկվել է նաեւ որոշակի կոնվենցիաներին Հայաստանի միանալու խնդիրը, որն առնչվում է ֆիզիկական պաշտպանությանը, թափոնների հեռացմանը եւ այլ ոլորտների:

ՄԱԳԱՏԷ-ի պատվիրակությունը Հայաստանում էր մեկ այլ առաքելությամբ եւս: Պրն Բլիքսը կարեւորում է նաեւ, որ միջուկային էներգիան օգտագործվի միայն խաղաղ նպատակներով, այս առումով անհրաժեշտ համարեց դրանց վերահսկումը, ընդգծեց, որ Հայաստանն անդամ է միջուկային զենքի չտարածման մասին հռչակագրի, որին մասնակից են նաեւ 180 երկրներ: Նշվեց, որ Հայաստանն այդ պայմանագրին մասնակից դառնալով, իրավունք է վերապահում միջազգային գործակալությանը մշտապես վերահսկելու միջուկային էներգիան սահմանված այլ նպատակով օգտագործումը: Իր խոսքում կարեւորեց, որ սա բնավ չի նշանակում, թե Հայաստանը կասկածի է ենթարկվում միջուկային զենքի արտադրման մեջ: Պրն Բլիքսը ընդգծեց, որ ատոմակայանում գոյություն ունեն մի քանի հսկող կետեր, որոնք անմիջապես հսկում են միջուկային նյութերի տեղաշարժը եւ իրենց փորձագետները տարին երկու անգամ այցելում են տարածաշրջան վերահսկողությունն իրականացնելու: Այս առումով նշվեց, որ ՀՀ կառավարությունը տարեվերջին կստորագրի վերահսկումն ուժեղացնելու վերաբերյալ լրացուցիչ արձանագրություն: Հանդիպումների ընթացքում քննարկվել է նաեւ միջուկային ազատ գոտի ստեղծելու հարցը, եւ պրն Բլիքսը հավաստիացրել է, որ կշարունակեն օգնություն տրամադրել այն բոլոր բնագավառներին, որտեղ անհրաժեշտություն կա: Պատասխանելով լրագրողների հարցերին, նշեց, որ ՀՀ ատոմակայանի վերաբացման գործում կազմակերպությունը տեխնիկական մեծ օգնություն է ցուցաբերել սեյսմակայունության խնդիրը ապահովելու համար, ընդգծեց, որ ատոմակայանը չի գտնվում ճեղքվածքի վրա, եւ մինչեւ վերաբացումը եղել են սեյսմիկ ուժեղացման աշխատանքներ, որոնք կրկին շարունակվում են:

ԱՐԱՔՍ ՄԱՖԱՐՅԱՆ

Սենատը մեղմացնում է հատկացումների որոշման 907 հոդվածը

Սկիզբը էջ 1

«Ճիշտ է, Միջազգային զարգացման գործակալությունը եւ ՄԱԿ-ը մարդասիրական օժանդակություն ցուցաբերում են Հայաստանին եւ Ադրբեջանին, բայց դրանից ոչինչ չի հասնում Լեռնային Ղարաբաղի ժողովրդին, ասել է Միկուլսկին, ավելացնելով, ես համոզված եմ, որ Մ. Նահանգները պարտավոր է հատկացումներ կատարել հակամարտության մեջ գտնվող բոլոր տարածքներում, եւ բոլոր ոչ կառավարական կազմակերպություններին: Քաղաքական առումով հիմնավորված խտրականությունը հակասում է արժեքներ գնահատելու մեր ըմբռնումներին»:

Սենատոր Լիհին պաշտպանել է իր գործընկերոջ առաջարկը: Որոշման մեջ տեղ է գտել նաեւ հանրապետական սենատոր Սեմ Բրաունբեկի հավասարակշռություն պահանջող առաջարկը, որի համաձայն Միացյալ Նահանգներին ձեռնտու է մեղմացնել տարածքային հակամարտությունները, զարկ տալ շուկայական սկզբունքների կիրառմանը, օժանդակել հաղորդակցության, կապի, էներգետիկայի եւ առեւտրի զարգացմանը նպաստող ենթակառույցների շինարարությանը եւ պաշտպանել երկրի (Մ. Ն.-ի) գործարարական եւ ներդրումային շահերը Հարավային Կովկասում եւ Կենտրոնական Ասիայում: Առաջարկված տեքստային փոփոխությունը նշում է, որ շրջանը կարող է բավականաչափ քանակությամբ նավթ եւ գազ մատակարարել Միացյալ Նահանգներին եւ նվազեցնել վերջինիս կախվածությունը Պարսից ծոցի անկայուն տարածաշրջանից: Համագումարի գործադիր տնօրեն Ռոս Վարդյանն ասել է. «Մենք մտահոգված ենք, որ սահմանափակումների վերացումով Ադրբեջանն օգտագործելու է իր նավթը որպես զենք Հայաստանի եւ Ղարաբաղի դեմ»:

ԳՈՐԾԱՐԱՐ ԿԱՊԵՐ

Մակընթաց ալիք հայ-իրանական «գործում»

Երեկ հուլիսի 18-ին Երեւանում Հայկոոպի բազայի տարածքում բացվեց իրանական ապրանքատեսակների առեւտրի մեծածախ բազան, որը նպատակ ունի հստակեցում եւ կարգավորում մտցնել մինչ օրս ընթացող տարերային առեւտրի մեջ: Այսուհետ Հայաստան ներմուծվող իրանական ապրանքը, զերծ մնալով միջնորդական որեւէ ծառայությունից, հասցվելու է հիշյալ վայր (համենայն դեպս, այսպես է նախատեսված), որտեղից եւ միայն «առաջին ձեռքի» արժողությամբ մուտք է գործելու հանրապետական շուկա: Հավանաբար մոտ ապագայում կարելի է ակնկալել հայտնի տեսականու շուկայական գների էական անկում, եթե իհարկե ապահովված լինի շուկայի կանոնավոր գործունեությունը: Կարծում ենք, այս հարցում հնարավոր է նաեւ շահերի բախում, թեեւ Հայկոոպի վարչության պետի տեղակալ պարոն Հունանյանը հավաստիացրեց, որ «ամեն բան կարվի համագործակցության զարգացման ուղղությամբ»: Բացի այդ (եւ դա նույնպես կարեւոր է), աճելու է նաեւ ներմուծվող ապրանքատեսակների որակը, եւ այս կապակցությամբ արդեն կա պայմանավորվածություն ՀՀ սերտիֆիկացման, ստանդարտացման եւ չափագրումների վարչության հետ: Բացման խոսքում Իրանի դեսպանը հատուկ ընդգծեց, որ իր երկիրը «տնտեսական որեւէ շահ չի հետապնդում Հայաստանում եւ միակ երկիրն է, որ նորանկախ պետության պաղ ձեռքերը ջերմացրեց իր գործնական ողջույնով»: Նա հույս հայտնեց, որ բացված բազան հնարավորություն կընձեռի լավ ճանաչելու իրանական ապրանքները, ինչպես նաեւ հիմք կծառայի երկու երկրների գործարար շրջանակների մերձեցմանը: Հեռանկարում նա տեսնում է հայտնի ապրանքների արտադրություն Հայաստանում եւ այդ հիմքի վրա «տարածաշրջանային շուկայի համապատասխան պահանջարկների լիովին ապահովում»:

ԱՐԻՍ ԴԱՇԻՆՅԱՆ

ԲՈՒՀԵՐ

«Արդար քննությունները» Հայաստանում կկայանա՞ն

Այսօր մեկնարկում են բուհական ընդունելության քննությունները, որ կրթության նախարարությունն այս տարի մտադիր է հնարավորին չափ արդար անցկացնել (համենայն դեպս այնքանով, որքանով դա կախված է «կենտրոնից», թեեւ, ինչպես հուլիսի 17-ին տեղի ունեցած ասուլիսում նկատեց Բրյուսովի ինստիտուտի ռեկտոր Սուրեն Զոլյանը, եթե «կենտրոնը» լավ է կազմակերպել գործը, ապա տեղերում միշտ էլ կարելի է ամեն ինչ փչացնել): Ավանդաբար հուզիչ մթնոլորտում թիվ բացերը առարկայական եւ բողոքարկման հանձնաժողովներում, ծեծվեցին քննությունների անցկացման որոշ տեխնիկական մանրամասներ: Մասնավորապես (սա թերեւս կհետաքրքրի դիմորդներին) սահմանվեց բողոքարկման ժամկետը՝ մինչեւ հաջորդ օրվա ժամը 14-ը: (Յուրաքանչյուր դիմորդ բողոքարկելուց առաջ կարող է տեսնել իր աշխատանքի կրկնօրինակը):

Այս տարի, ինչպես հայտնի է, բուհերի ռեկտորները հայտնվել են բավա-

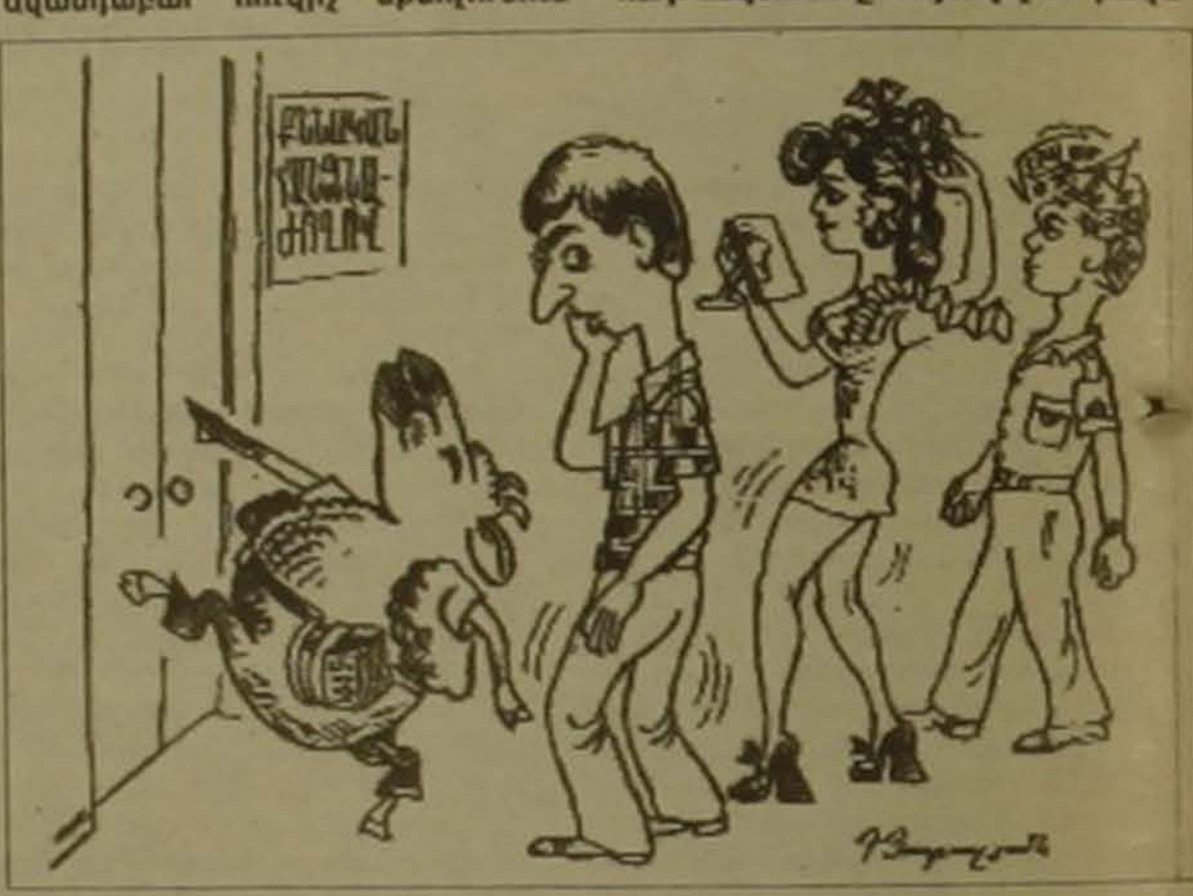

կենտրոնացված քննություններ են ընթանում Հայաստանի պետական ճարտարագիտական համալսարանում մաթեմատիկա եւ հայոց լեզու (բանավոր), Բրյուսովի օտար լեզուների ինստիտուտում՝ անգլերեն եւ ֆրանսերեն, Երեւանի ճարտարապետաշինարարական ինստիտուտում՝ ռուսաց լեզու (գրավոր), ԵՊՀ-ում եւ բժշկական համալսարանում՝ հայոց լեզու գրավոր (քանի որ այդ քննությունը հանձնում են բոլոր դիմորդները, վերջինիս համար ստեղծված է 2 առարկայական հանձնաժողով) առարկաներից: Առաջիկա օրերին ֆիզիկայի քննությունը տեղի կունենա ԵՊՀ-ում, ռուսաց լեզվի բանավոր քննությունը եւ կենսաբանությունը՝ ճարտարապետաշինարարական ինստիտուտում, աշխարհագրությունը՝ Երեւանի մանկավարժական ինստիտուտում, հայ ժողովրդի պատմությունը եւ ընդհանուր պատմությունը՝ ԵՊՀ-ում:

Երեկ հանրապետական ընդունող հանձնաժողովի վերջին «նախաքննական» նիստում լրացվեցին փոքրական անսովոր, այսպես ասած, կողմնակի անձի իրավիճակում՝ այն իմաստով, որ իրավասու չեն վերահսկելու քննությունների ընթացքն իրենց բուհերում: Չնայած հանձնաժողովում ընդգրկված եւ նիստին մասնակցող ռեկտորների արժանապատիվ պահվածքին, «նեղացածություն», այնուամենայնիվ, նկատելի էր, ռեկտորներից մեկը նույնիսկ, «ծեծելով» իրենց իրավասությունների շրջանակները, կասկածեց. «Ռեկտորը հարեւան ինստիտուտի քննություններին հետեւելու իրավունք ունի՞»:

Քննությունների կանոնակարգի փոփոխությունները կփակե՞ն քննական գործընթացներում «ծնողների [illegible] սուրմա թացնելում» հմտացած ճարտիկ միջնորդների «ձեռքերը տաքացնող» սողանցքները, թե՞ ոչ, առայժմ դժվար է ասել: Համենայն դեպս, հուսանք, որ Հայաստանում «արդար քննություններն» առավել իրական են, քան «արդար ընտրությունները»:

Լ. Պ.

ԳիԱրՔՄի-ն պահանջում է խորացնել Հայաստան-Իրան համագործակցությունը

Հայաստանի Գիտաարդյունաբերական եւ քաղաքացիական միության նախագահ Ռաֆայել Ղազարյանի ստորագրությունը կրող եւ հրատարակության համար խմբագրության հղված: հայտարարությունը ՀՀ իշխանությունից պահանջում է Հայաստանի եւ Իրանի Իսլամական Հանրապետության միջեւ ստեղծել «ռազմավարական համակողմանի համագործակցության համալիր ծրագիր» եւ այն կյանքի կոչել, քանի որ, ըստ հայտարարության, Իրանը հանդիսանում է տարածաշրջանի խոշորագույն եւ Հայաստանի մերձավորագույն հարեւան պետությունը, որ Հայաստանի հետ ունի ընդհանուր պատմական եւ քաղաքակրթական արմատներ: Հայտարարությունը Հայաստանի իշխանություններից պահանջում է նաեւ, որ ՀՀ իշխանությունները «պարտավոր են միջոցներ ձեռնարկել վերջերս «Մելլաթ» բանկի շուրջ ստեղծված «անհարթ պատմությանը» վերջ տալու եւ ամեն ջանք գործադրել բարիդրացիական փոխհարաբերությունների ամրապնդման համար»:

«Հայրենիք» համույթը 4 ելույթ կունենա Հայաստանում

Լոս Անջելեսում Հայաստանի գլխավոր հյուպատոսության հովանու ներքո Հայաստանի ազգային ֆիլհարմոնիկ գործակալության հրավերով Հայաստանում է գտնվում ամերիկահայ ավելի քան 50 երիտասարդներից ու պատանիներից բաղկացած «Հայրենիք» պարային համույթը:

Հայաստանում գտնվելու 21 օրերի ընթացքում նախատեսված են պարային համույթի 4 ելույթներ: Օրերս, ինչպես գրել էինք երեկ, մեկ ելույթ արդեն կայացել է Վանաձորում: Այսօր համույթը ելույթ կունենա Գյումրիում, այնուհետեւ 2 ելույթ նախատեսվում է անցկացնել Երեւանում:

«Հայրենիք» պարային համույթն իր ծրագրում հայկական պարերից բացի ներկայացնում է նաեւ ամերիկյան, վրացական, մոլդովական պարեր:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակվում է [illegible]
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայություն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային շարվածքը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia 375010

ԱԶԳ օրաթերթ

ԵՐԵՎԱՆ

Նոր Զեյթունը 50 տարեկան է

Հիսուն տարի է անցել այն օրից, երբ սփյուռքում գործող զեյթունցիների հայրենակցական միությունների կողմից Հայաստանի կառավարությանն ուղղված խնդրանքով Երեւանի այն ժամանակ դեռեւս ոչ այնքան բարեշեն թաղամասերից մեկն անվանվեց Նոր Զեյթուն: Թաղամասի 50-ամյա տարեդարձին էր նվիրված «Զեյթուն» պատմամշակութային միության նախաձեռնությամբ

Զեյթուն. ընդհանուր տեսարան

հուլիսի 17-ին կայացած ցերեկույթը, որին մասնակցում էին նաեւ արտասահմանից ժամանած զեյթունցիներ:

1945 թ. մայր հայրենիքի կառավարությունն աշխարհով մեկ սփռված հայերին տունդարձի կոչ արեց: Այդ լուրն ուրախությամբ լցրեց հայրենակարոտ սրտերը: Հայ քաղաքական մի շարք կուսակցություններ եւ մարզական, մշակութային ու հայրենակցական միություններ իրենց գործունեության գլխավոր ծրագիրը դարձրին հայրենադարձության կազմակերպումը: Ահա այդ օրերին Բեյրութում գործող «Զեյթուն» հայրենակցական աղքատախնամ միության վարչությունը, որն աշխարհի տարբեր երկրներում գործող համանման միությունների կենտրոնն էր, համայն զեյթունցիների անունից դիմեց Խ. Հայաստանի ներգաղթի կոմիտեին, Երեւանի թաղամասերից մեկը Զեյթուն անվանելու խնդրանքով: Ի պատասխան դրան, Հայաստանի կառավարությունը հայտնել էր, որ ցանկությունն իրականացնելու համար 250 հազար դոլարի հատուցում է հարկավոր: Զեյթունցիներն անկարող լինելով վճարել, պատասխանել են.

«Զեյթունցիներուն համար դրամ շեհելու ճամփան երբեք նյութ չէ եղած, այլ կռվիլ ու փառքով մեռնիլ ազգին ու հայրենիքին անկախության համար: Այս է եղեր ուղին մեր նահատակ նախահայրերուն»: Պատասխանից ազդված պետական այրերը հրաժարվում են իրենց առաջարկից եւ ներգաղթի կոմիտեի անունից հայտնում հետեւյալը. «Դրեք մի հիմնաքար եւ մնացածը թողեք կառավարությանը»:

Սիրիայից, Իրաքից, Լիբանանից, Երուսաղեմից, Հորդանանից, Ֆրանսիայից, ԱՄՆ-ից եւ այլ երկրներից հայրենադարձված ավելի քան հարյուրից ավելի զեյթունցի ընտանիքներ բնակություն հաստատեցին իրենց բնօրրանի անունով կոչված թաղամասում: Նոր բնակարանների կառուցման գործին օգնելու նպատակով տարբեր երկրներում բնակվող զեյթունցիները դրամական օգնություն էին ուղարկում Երեւան: Երիտասարդներին աշխատանքով ապահովելու համար կարճ ժամանակում թաղամասում կառուցվեցին գործարաններ, հիմնարկ-ձեռնարկություններ, ակումբներ եւ ուսումնական հաստատություններ: Հիմնվեց նաեւ զբոսայգի: Թաղամասի մի շարք փողոցներ վերանվանվել են երեւելի զեյթունցիների անուններով:

1915 թվականին թուրքերը քանդեցին Զեյթունը, մոխրակույտի վերածեցին: Բայց հերոսական Զեյթունն ապրում է իր զավակների հոգում, եւ Նոր Զեյթունը գրավականն է դրա:

ՆԵԼԼԻ ՍԱՎԱԳՅԱՆ

ԱՍՈՒԼԻՍ

Էդ. Եգորյան. «ՀՀՇ-ի հետ ես ընդհանուր ճանապարհ չունեմ»

Սկիզբը էջ 1

Եգորյանը նկատեց, որ քաղաքական դաշտը առաջիկայում կփոխվի եւ արդեն սեպտեմբեր-հոկտեմբեր ամիսներին ուժերի վերադասավորություն տեղի կունենա, կստեղծվեն նոր կազմակերպություններ: Անդրադառնալով համագումարում Տեր-Պետրոսյանի ելույթին, Եգորյանն այն որակեց «բավականին խոցելի»: Իսկ 96 թ. նախագահական ընտրությունների ամենաէական ձեռքբերումը Եգորյանը համարեց «լիարժեք այլտերնատիվի առաջացումը»: Նա նկատեց, որ երբ ընտրությունների ժամանակ այլընտրանք է առաջանում, ապա ընտրողները միշտ հակված են քվեարկելու իշխանությունների այլընտրանքային թեկնածուի օգտին: Իսկ նախագահական ընտրությունների ժամանակ ժողովուրդը, կողմ քվեարկելով Վ. Մանուկյանին, «ոչ» է ասել վարվող քաղաքական կուրսին: Սեպտեմբերի 25-ի դեպքերը, ըստ Եգորյանի, կարելի է որակել որպես «մասսայական անկարգություններ», բայց ոչ երբեք հեղաշրջում կամ հեղաշրջման փորձ: Ինչո՞ւ այնուամենայնիվ Եգորյանը իր համակիրներով հենց համագումարի դահլիճում հայտարարություն չարեց ՀՀՇ-ից հեռանալու մասին, դրանով իսկ հերքելով այն պնդումները, թե ՀՀՇ-ում պառակտում չկա: Ի պատասխան մեր այս հարցի Եգորյանը նկատեց, որ այդ քայլի նախաձեռնությունը ինքը վստահել էր իր կողմնակիցներին, որպեսզի նրանք համոզվեն ՀՀՇ-ի անհեռանկարության մեջ: Եգորյանը նկատեց, որ ինքը դեմ է եղել վարչությունում իր թեկնածության առաջադրմանը: «ՀՀՇ-ի հետ ես ընդհանուր ճանապարհ չունեմ», մի անգամ եւս ընդգծեց Եգորյանը:

Իսկ ԱԺ հերթական նստաշրջանի վերսկսումից հետո պետաիրավական հանձնաժողովի նախագահը հատկապես ո՞ր օրենքի ընդունումն է կարեւորում. մեր այս հարցին Եգորյանը պատասխանեց, որ առաջին խնդիրը մամուլի եւ տեղեկատվական այլ միջոցների դաշտի ամրապնդումն է եւ առավել նպատակավոր պայմանների ստեղծումը: Դրա համար պետք է համապատասխան օրենսդրություն մշակել, որով կպաշտպանվեն «Հայմամուլը» եւ «Պարբերական» հրատարակչության տպարանը, պետք է վերանայել նաեւ պետական թերթերի կարգավիճակը: Առանց այդ փոփոխությունների առաջընթացի մասին խոսելն ավելորդ է:

Եգորյանը նշեց, որ «Հայմամուլը» Արարատ Զուրաբյանի, Վանո Սիրադեղյանի, նախագահի գործիքն է, պետք է փնտրել այլընտրանք»: Եգորյանը ավելացրեց, որ թերթերի 1500-2000 տպաքանակը իշխանությունները մի կերպ հանդուրժում են, իսկ ավելի մեծ տպաքանակը համարում են լուրջ վտանգ:

Եգորյանն անդրադարձավ նաեւ «նոմենկլատուրային կապիտալիզմի» հայկական օրինակներին, նշելով, որ դրա սկիզբը դրվեց 1994 թ., երբ ՆԳ-ն կանգնեց [illegible] կամայականության եւ հովանավորչության ճանապարհի վրա. «նախագահի շրջապատից նույնպես մարդիկ միացան դրան»: Ըստ Եգորյանի, տնտեսության մեջ մենաշնորհ վայելող մարդիկ թույլ չեն տալիս օտարերկրյա կապիտալի մուտք Հայաստան, որպեսզի մրցակցություն չառաջանա եւ իրենք գերշահույթ ունենան:

Դարձյալ վերադառնալով ՀՀՇ վարչությանը, Եգորյանը այն անվանեց «գայթակղվածների վարչություն»: Նա նշեց, որ իրականությունից շատ հեռու է ՀՀ նախագահի այն պնդումը, թե ներկա ՀՀՇ-ն «աջ կենտրոն է»:

Լրագրողների հարցերին պատասխանելիս Եգորյանը նշեց, որ ՀՀ նախագահը ԱԺ-ն ցրելու քայլին չի դիմի, քանի որ նա ինքը «ներքին ռեֆորմացիա թույլ չի տալիս»: Ըստ Եգորյանի, նախագահը սիրում է այն կազմակերպությունը, որն իր ասածներն ընդունում է առանց քննարկման: Պետաիրավական հանձնաժողովի նախագահը միաժամանակ հույս հայտնեց, որ որոշ խնդիրների լուծման կարելի է հասնել ԱԺ-ի միջոցով, այդ առումով նա նկատեց, որ «քաղաքականապես ճիշտ կլինի», որ խորհրդարան վերադառնա ընդդիմությունը. «մեկ-մեկ պայքարելն անիմաստ է», իսկ ՀՀՇ վարչությունը նորմալ օրենսգիրք ունենալու որեւէ շահագրգռվածություն չի կարող ունենալ:

Անդրադառնալով վարչության նախագահի թեկնածու Ռուբինյանի «դեմ» քվեարկելու փաստին, Եգորյանը այն համարեց ոչ լուրջ եւ որակեց «փոքր Պինոչետի պահվածք»:

Եգորյանը ընդգծեց, որ ՀՀՇ համագումարում «ժողովրդի ֆակտորը դեն էր նետված», «այդ պատճառը գոյություն չունի Հայաստանում»: Իսկ իշխանությունը պահելու միակ ձեւը այլընտրանքի եւ «ներքին ռեֆորմացիա» թույլ չտալն է:

Յունիսեֆը կարեւորում է ԶԼՄ-ների հետ համագործակցությունը

Մեգգի Մուրեյ Լի. ՄԱԿ-ի մանկական հիմնադրամի (Յունիսեֆ) Արեւելյան Եվրոպայի եւ նախկին ԽՍՀՄ երկրների տարածաշրջանային գրասենյակի հաղորդակցության մասնագետ, խորհրդատու: Յունիսեֆում է 28 տարի: Ծնունդով անգլուհի, որ հասակ է առել Նոր Զելանդիայում: Աշխատել է Եվրոպայում, Ասիայում (Բանգկոկ), Աֆրիկայում, Ամերիկայում (Նյու Յորք): Ներկայում Ժնեւում է: Տիկին Մուրեյ-Լին առաջին անգամն էր Հայաստանում: Եռօրյա այցի նպատակն էր ծանոթանալ հայաստանյան գրասենյակի հաղորդակցության ոլորտի աշխատանքի ուղղություններին, համատեղ մշակել գործունեության ռազմավարություն: Նա դրականորեն գնահատեց զանգվածային լրատվական միջոցների եւ հասարակական կազմակերպությունների հետ գրասենյակի հաստատած կապերը, հույս հայտնելով, որ առաջիկայում դրանք կընդլայնվեն ու կամրապնդվեն: Տիկին Մեգգին դրվատանքով արձանագրեց նաեւ փաստը, որ առանձին կազմակերպության ներում համախմբված են երեխաներ, որոնք հանդեսներ են հրատարակում, նյութեր պատրաստում ու ներկայացնում ԶԼՄ-ներով: Խորհրդատուի կարծիքով անհրաժեշտ է թե մեծերի, թե փոքրերի հետ հաղորդակցվելու գիտելիքներ փոխանցելու պարզ ու մատչելի ձեւեր գտնել: Լավագույն տարբերակներից են տիկնիկային թատրոնը եւ մուլտիպլիկացիան: Տիկնիկային արվեստը իր պատմությունն ունի տարբեր երկրներում, եւ նրա ընդհանուր կարեւոր հատկանիշն այն է, որ կարելի է խոսել շատ նուրբ հարցերի շուրջ՝ առանց որեւէ մեկին վիրավորելու: Ընդհանրապես զվարճալի միջոցներով լուրջ խնդիրների ուսուցանումը հետաքրքրական է ու տպավորիչ: Տիկին խորհրդականն անդրադարձավ խորհրդային մուլտարվեստին, որն, ինչպես եւ եվրոպականը, առանձնանում է իր բարությամբ: Հայկական մուլտիպլիկացիային, ժամանակի սղության պատճառով, նա չհասցրեց ծանոթանալ: Առիթ էր ունեցել տեսնելու միայն որոշ կազմակերպությունների պատրաստած ավելի շատ գովազդային փոքրածավալ ստեղծագործություններ, սակայն հայտնեց, որ տեղյակ է Հայաստանի նկարող եւ նկարազարդող բարձրակարգ մասնագետների աշխատանքի մասին:

Աշխատանքային սեղմ ժամանակացույցը հաղորդակցության խնդիրների խորհրդականին թույլ տվեց հանդիպել միայն պետական հեռուստատեսության, ռադիոյի եւ Հայ FM ռադիոկայանի տնօրեններին, եւ, իհարկե, հարցազրույց տալ **«Ազգին»**: Հաղորդակցության միջոցների դերն առավել կարեւորելով անցումային ժամանակաշրջանում, երբ կառավարությունը տնտեսական վերափոխման հարցերով զբաղված՝ ավելի քիչ է ուշադրություն դարձնում սոցիալական, կրթական խնդիրներին, տիկին Մուրեյ-Լին խանդավառությամբ համակվեց այդ հանդիպումների, հատկապես տիկին Թարխանյանի հետ զրույցի ժամանակ նկատելով, որ մանկական հիմնադրամի բարձրացրած առաջնային խնդիրները ոչ միայն արձագանք են գտնում, այլեւ արդեն իսկ արծարծվում են հայկական զանգվածային լրատվության միջոցներում: Նրանց թվում են երեխաների իրավունքների, առողջության պահպանման, էթիկայի հարցերը: Յունիսեֆը գրքեր, պաստառներ է պատրաստել Հայաստանի համար, բայց անելիքներն, անշուշտ, շատ ավելին են: Տիկին խորհրդականը ցանկություն հայտնեց մոտ ապագայում կրկին լինել հանրապետությունում, իսկ այս ամսվա վերջին սպասվում է մանկական հիմնադրամի նախագահի այցը Հայաստան:

ԱՆՈՒՇ ԳԱԼՍՏՅԱՆ

Դամոկլյան սուրն իջավ եւս մեկ թերթի գլխին

«Հայկական ժամանակը» լույս չի տեսնի

Հայկական Ժամանակ

Մենք երեկ ուրախ-ուրախ պիտի գնանք տուն

ՀՀՇ 9-րդ համագումարը սկսվեց

Այսօր մենք կընթերցենք «Հայկական ժամանակ» օրաթերթի վերջին համարը: Ինչո՞ւ. մեր այս հարցին օրաթերթի փոխխմբագիր Նարինե Դիլբարյանը պատասխանեց. «Պատճառներն արտաքուստ ֆինանսական են, բովանդակային եզրակացություններ անելը վաղ է, սակայն կա մեկ խնդիր՝ Հայաստանում յուրաքանչյուր երեւույթ կապվում է առանձին մարդու անվան հետ, եւ կապված նրա գործունեության ուղղություններից՝ թերթի հանդեպ վերաբերմունքը սկսում է փոփոխվել»: Դիլբարյանն այդ առումով նկատեց, որ «Հայկական ժամանակը» երբեք չի եղել մեկ մարդու, մեկ ժամանակահատվածի, մեկ գործչի թերթ: Այն փորձում էր մամուլի դաշտում ամրակայել արհեստավարժություն, ազատ մրցակցություն, տեղեկատվության մատչելիություն: Բայց թերթից անկախ պատճառներով այդ ամենը կասեցվեց, եւ «Հայկական ժամանակի» անձնակազմն անորոշ ժամանակով ակամա հայտնվում է ստեղծագործական արձակուրդի մեջ»: Մեզ մնում է հերթական անգամ ափսոսանք հայտնել Հայաստանում ժողովրդավարության կարեւոր ինստիտուտի՝ մամուլի միջոցների արգելապատնեշների գոյության համար: Նմանօրինակ իրավիճակը կասկածի տակ է դնում Հայաստանում ժողովրդավարական արժեքների հաստատման հեռանկարը:

ՆԱՐԻՆԵ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

256-97

ԱԶԳ **Անդրադարձ**

ԲՆԱՇԽԱՐՀ

Վերջին տասնամեակներու հայկական լաւագոյն հրատարակութիւնը

Կալիֆոռնիայի համալսարանը տպագրել է Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի, Մյուհլենբերգի քոլեջի եւ ՀՀ ԳԱ կենդանաբանության ինստիտուտի ջանքերով ստեղծված «Հայաստանի թռչունները» գունազարդ գիրքը, որ ներառում է հայոց բնաշխարհի 348 տեսակ թռչունների նկարները, վարքի առանձնահատկություններին եւ կենսակերպին վերաբերող տվյալներ, փետրավորների տարածման քարտեզներ: Գրքի հեղինակն է ՀՀ ԳԱ կենդանաբանության ինստիտուտի թանգարանի վարիչ, «Հայաստանի թռչունները» նախագծի հայկական խմբի ղեկավար, կենսաբանական գիտությունների թեկնածու Մարտին Ադամյանը, համահեղինակը՝ Մյուհլենբերգի քոլեջի փիլիսոփայության դոկտոր Դանիել Կլեմը: Թռչունների նկարներն արվել են Լոնդոնում անգլիացի նկարիչների կողմից: Ստորեւ գիրքը մեր ընթերցողներին ներկայացնում է Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի նախագահ դոկտ. Հարություն Արմենյանը:

Հայ հրատարակչութեան պատմութեան մէջ կան շատ մը գիրքեր, որոնք կարելի է անուանել հրատարակչական երեւոյթ: Գիրքեր, որոնք կը հաստատեն որակի նոր չափանիշ, գիրքեր, որոնք կը բանան նոր ուղիներ: Գիրքեր, որոնք չեն հիննար: Այդպէս են Ոսկան Երեւանցիի Աստուածաշունչը, Հայկազեան բառարանը, Մալխասեանի բացատրական բառարանը, Համայնագիտարանը, Թորամանեանի Հայկական ճարտարապետութիւնը, այլն:

Ահաւասիկ գիրք մը եւս կ՚աւելնայ այդ շարքին վրայ Հայաստանի թռչունները:

Հեղինակներուն եւ աշխատակիցներուն սիրոյ եւ գործին նուիրուածութեան արտայայտութիւնն է այս գիրքը:

Գիրքը կը բաղկանայ 220 էջերէ, ուր նախ կը ներկայացուին ընդհանուր տեղեկութիւններ Հայաստանի թռչուններուն մասին, սկսելով հայ մանրանկարչութեան մէջ տեղ գտած թռչուններու զանազան տեսակներէն: Դոկտոր Ադամեանի յառաջաբանը թռչնաբանութեան պատմութեան մասին կը ներկայացնէ այն հարուստ աւանդութիւնը, որ գոյութիւն ունեցած է թռչուններու մասին հայ հին մատենագրութեան մէջ: Դոկտոր Քլեմի սկզբնական յօդուածը մեզ կը հրաւիրէ ըմբռնելու այն իրայատուկ աշխարհը, որ թռչուններու աշխարհն է: Գիրքին սկզբնական բաժինը կը ներկայանայ մեզի որպէս ուղեցոյց թռչուններուն ուսումնասիրութեան եւ տարբերակները զանազանելու համար: Հոն կը նկարագրուին թռչուններու տարբերակ առանձնայատկութիւնները, ինչպէս գոյնը, ձեւը, չափը, վարքը եւ ապրելավայրը:

Գիրքին յառաջաբանէն մենք կը տեղեկանանք, որ Հայաստանի մէջ կան 346 տեսակի թռչուններ: Այս գիրքը շատ նպաստաւոր բաղդատական մը կը ներկայացնէ, երբ ամբողջ Եվրոպայի մէջ կան 550, իսկ նախկին Սովետական Միութեան տարածութեան վրայ 750 տեսակի թռչուններ:

Գիրքին մէջ 122 էջերու վրայ ներկայացուած են զանազան թռչուններու տեսակները իրենց սքանչելի գունաւոր արուեստի նկարներով, որոնց գիտական պատրաստութիւնը կատարուած է խումբ մը մասնագէտներու կողմէ Ռոբերտ Գիլմորի հովանաւորութեան տակ Մեծն Բրիտանիոյ մէջ:

Գիրքին վերջին մասի 60 էջերուն վրայ գունաւոր եւ յստակ քարտէսներու միջոցով ներկայացուած են (1) այն տեղերը, ուր պէտք է փնտռել ամէն մէկ թռչունի տեսակը Հայաստանի մէջ եւ (2) հնարաւորութիւնը որ թռչունի այդ տեսակը պիտի գտնուի երկրին զանազան շրջաններուն մէջ, եթէ դուք այցելէք թռչունին կարելի բնակավայրերը: Գրքի վերջաւորութեան կան թռչուններու հայերէն եւ անգլերէն անուանացուցակները եւ գիտական անուններու ցանկերը:

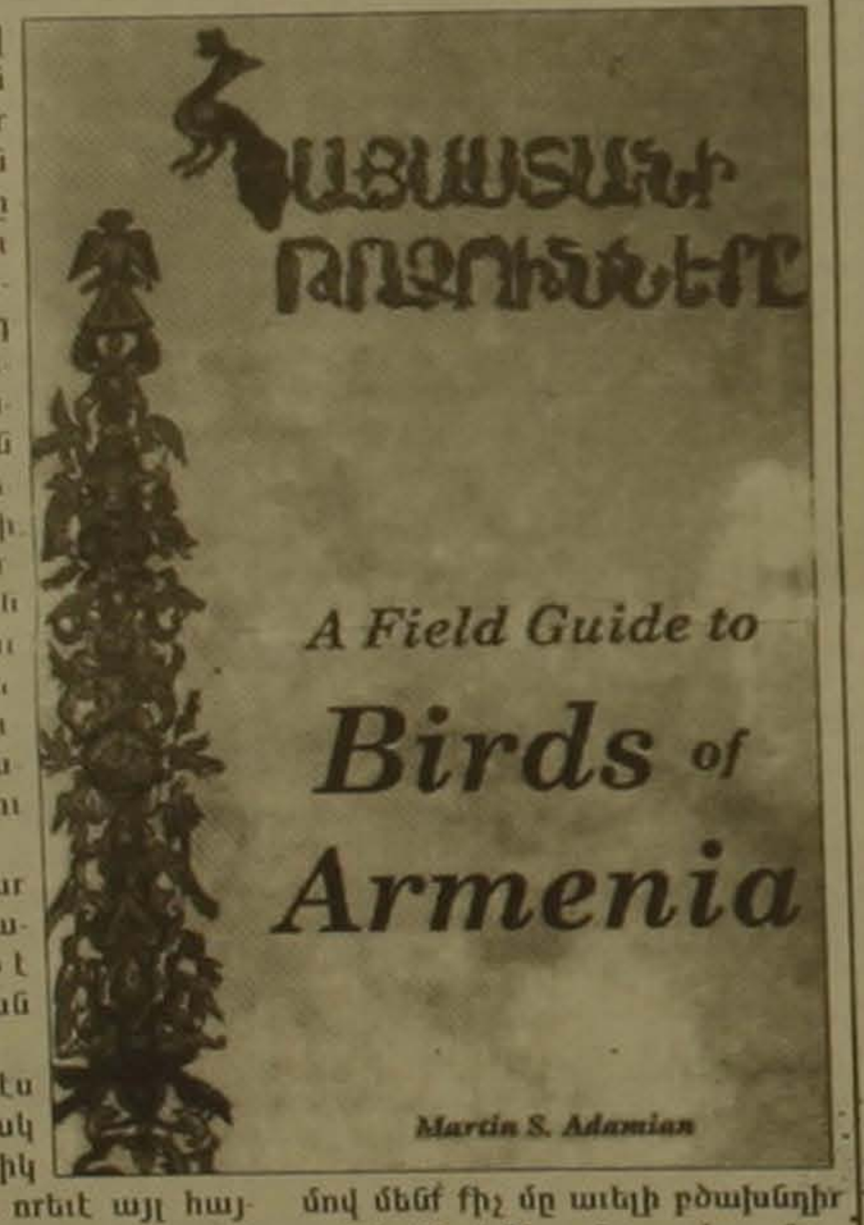

Ինչո՞ւ համար այս գիրքը հրատարակչական երեւոյթ է հայ տպագրութեան մէջ:

1) Նախ որպէս տպագրական որակ շատ աւելի գեղեցիկ եւ մաքուր է, քան որեւէ այլ հայ հրատարակութիւն, որ տեսած ենք վերջին տասնամեակներուն ընթացքին:

2) Գիրքին շուրջ հաւաքուած հայ եւ օտար գիտաշխատողներու խումբը իրենց հմտութեամբ եւ մասնագիտութեամբ գրքին կուտան հիմնական գիտական վաւերականութիւն:

3) Գիրքը ներկայացուած է որպէս դիւրամատչելի հրատարակութիւն, ուր մասնագէտ գիտնականներէն մինչեւ սկսնակը կրնան առանց դժուարութեան գտնել իրենց պատասխանները:

4) Որպէս հրատարակչութիւն, այս գիրքը նաեւ ունի իր յստակ առաքելութիւնը: Մեր վերջին տարիներու աղէտային եւ քաոսային կացութեան մէջ այս գրքով կը բարձրացնի դրօշը Հայաստանի բնապահպանութեան առաջնահերթութեան: Հայաստանի բնութիւնը մեծ հարստութիւն է, որի պահպանման համար անհրաժեշտ է ճիգ չխնայել: Այս հիմքի վրայ է, ու կարելի է կերտել երկրի առողջ ապագան: Այս գիրքը մատաղ սերունդին կուտայ գեղագիտական, ճանաչողական եւ էկոլոգիական դաստիարակութեան նոր կարելիութիւն:

Այս օրերուն, երբ Հայաստան կը գտնուինք կնոջս Սոնայի հետ, մեզի համար անհուն հաճոյքի աղբիւր է հանդիպիլ, դիտել եւ վայելել թռչուններու այն հարուստ աշխարհը որ Հայաստանն է: Այս գիրքը մեզի համար բնութեան աշխարհը իմաստաւորած է ու կենդանացուցած: Այս գիրքի ընթերցումով մենք քիչ մը աւելի բծախնդիր դարձած ենք բնապահպանութեան ուղղութեամբ:

Գիրքին պատրաստութեան գործնական տնօրինութիւնը ստանձնած է պրն. Սարգիս Յակոբեանը: Անցած հինգ տարիներուն իր մտասեւեռման կենտրոնը դարձած է այս գիրքը: Հրատարակութեան այս նպատակին համար ան տրամադրած լայն ժամանակ եւ միջոցներ: Սարգիս Յակոբեանի նուիրուածութիւնը այս գործին կարելի է դասել այն նոյն բարձրութեան վրայ, ուր կը գտնուին մեր յիշատակելի իշխաններէն անոնք, որ լայն միջոցներ տրամադրեցին հանճարեղ Թորոս Ռոսլիններու: Այս միջոցներով է որ կարելի եղաւ մէջտեղ բերել մեր հրաշագործ մանրանկար ձեռագիրները: Գիրքի եւ բնութեան նոյն սէրն ու յարգանքն է, որ այսօր կը գտնենք պրն. Սարգիս Յակոբեանի քով: Անոր կարեւորագոյն արժանիքներէն է այն փաստը, որ գիրքը իր բոլոր յատկանիշներով կը համապատասխանէ միջազգային պահանջներուն եւ մասնագիտական մեծ հետաքրքրութիւն կը ներկայացնէ հայ մտաւոր կարողութիւնները աշխարհին ներկայացնելու տեսանկիւնէն:

Այս գիրքով հայ գիտական մշակոյթի երթը կը շարունակուի:

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐՄԷՆԵԱՆ

ՕՐԱԽՆԴԻՐ

Գյուղացիական տնտեսությունները բարձիթողի վիճակում

Բամբակաշատը նախկին Հոկտեմբերյանի շրջանի (այժմ Արմավիրի մարզ) խոշոր գյուղերից է: Գյուղատնտեսական արտադրությունը բազմաճյուղ է, սակայն հիմնականը այսօր այգեգործությունն ու անասնապահությունն է:

Գյուղատնտեսության սեփականաշնորհումից հետո շատ փոփոխություններ են եղել համայնքում, բայց դրանք էականորեն չեն նպաստել արտադրության ծավալների մեծացմանը: Ավելին, նվազել է պտուղ-բանջարեղենի արտադրությունը եւ անասունների մթերատվությունը:

Առաջին հիմնական փոփոխությունը նախկին տնտեսության փոխարեն գյուղացիական տնտեսությունների ստեղծումն է, որի հետեւանքով լուծարվել են կոլեկտիվ եւ կոլեգիալ կառավարման մարմինները, սպասարկող օբյեկտները (մեքենա-տրակտորային պարկ, ավտոհավաքակայան, բուժկետ, պարարտանյութերի եւ քիմիկատների մատակարարում): Փաստորեն յուրաքանչյուր գյուղացիական տնտեսություն ունեցել է ինքնասպասարկում, ինքնաֆինանսավորում եւ ինքնածախսածածկում: Վերոհիշյալ նպատակներին ծառայող արտադրական տարածքներն ու շինությունները վերածվել են կիսաքանդ օբյեկտների, տեխնիկան վաճառվել է առանձին մարդկանց, անասնապահական ֆերմաներում եղած տեխնիկական միջոցները (կթի ագրեգատներ, աղբահանման սարքեր եւ այլն) ավերվել եւ թալանվել են: Գյուղատնտեսական տեխնիկայի բացակայության, վառելիքի սակավության եւ դրա բարձր գնի պատճառով գյուղացիական տնտեսությունների մեծ մասը անցել է ձեռքի աշխատանքի, որի հետեւանքով մի քանի անգամ իջել է աշխատանքի արտադրողականությունը:

Երկրորդը՝ այգիների (խաղողի, ծիրանի) հավելյալ հացահատիկային ցանքատարածությունների ավելացումն է կապված 1993-94 թթ. հացի պակասի հետ:

Երրորդը՝ ոռոգման ցանցի անբավարար աշխատանքն է, կապված դրա վերանորոգման եւ տեխնիկական սպասարկման ժամանակավոր բացակայության հետ, որոնք արդեն կատարվել են, իսկ ցանցի աշխատանքը բարելավվել է:

Չորրորդը՝ ջրի, էլեկտրաէներգիայի սակագների եւ հողի հարկի բարձր մակարդակն է համեմատած գյուղատնտեսական մթերքների շուկայական գների հետ: Եվ վերջապես, դրանց գումարած հողի աշխատավորի աշխատուժի ցածր վարձատրությունը:

Գյուղացիական տնտեսությունները մեծ դժվարությունների են հանդիպում աճեցրած բերքի տեղափոխման եւ իրացման գործընթացներում՝ տրանսպորտի բացակայության եւ մեծածախ գնումների անկազմակերպվածության պատճառով: ՀՀ գյուղատնտեսության եւ պարենի նախարարությունը առաջին քայլն արել է գյուղատնտեսական մթերքների մեծածախ բազա ստեղծելով: Հանրապետությունում առայժմ միակ մեծածախ բազան դժբախտաբար գնում է ոչ բոլոր գյուղատնտեսական մթերքները: Ժամանակը պահանջում է մեծածախ առեւտրի բազաներ ստեղծել նաեւ հանրապետության բոլոր մարզերում, որոնք կնպաստեն ժամանակին եւ քիչ կորուստներով աճեցրած բերքը գնորդին հասցնելու եւ գյուղի աշխատավորի հոգսը թեթեւացնելու գործին:

Մյուս կարեւոր փոփոխությունը, որ ցանկանում ենք առանձնակի նշել, համայնքներում տեղական կառավարման մարմինների ընտրությունն է: Բամբակաշատում, որպես այդպիսին, համայնքի ավագանու եւ գյուղապետի ընտրությունն է:

Առաջինը կոչված է լուծելու գյուղի ազգաբնակչության սոցիալական, կենցաղային եւ այլ բնույթի բազմաթիվ հարցերը: Ինչպես ցույց են տվել ուսումնասիրությունները, այդ ուղղությամբ որոշակի ոչինչ չի արվել:

Ինչ վերաբերում է գյուղապետին եւ նրա աշխատակազմին, ապա միանշանակ կարելի է ասել, որ նրանք առայժմ զբաղվում են զանազան հարկերի գանձումով:

Իսկ թե ինչ տեղաշարժեր կան գյուղացիական տնտեսություններում անասնաբուծության եւ բուսաբուծության մթերքների արտադրության բնագավառում, վկայում են 10 տնտեսություններում կատարված ուսումնասիրությունները, որոնց համար բազիսային տարի է ընդունվել 1994 թվականը: Անհրաժեշտ ենք համարում նշել, որ գյուղացիական տնտեսություններում շատ ցածր է ծախսերի պլանավորման եւ հաշվառման դրվածքը, որը հիմնականում բացատրվում է փորձի պակասով:

Վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ 1996 թվականին բազիսային տարվա համեմատությամբ տնտեսություններում համախառն արտադրանքը աճել է 11,5-17,6 տոկոսով, որը շատ աննշան է, եթե հաշվի ենք առնում, որ 1994 թվականը գյուղատնտեսության համար եղել է ամենաբարենպաստ տարիներից մեկը: Ինչպես համախառն, այնպես էլ ապրանքային արտադրանքի ցուցանիշներով աճի տեմպերը անասնաբուծության մեջ գերազանցել են բուսաբուծության ճյուղի տեմպերին: Չնայած ուսումնասիրված բոլոր տնտեսություններն էլ աշխատել են օգուտով (47-59 հազար դրամի սահմաններում), սակայն դրանք բավարար չեն հետագա տեխնիկա-տնտեսական բնույթի ծախսերը հոգալու համար: Դա վերաբերում է ոռոգման ջրին, էլեկտրաէներգիային, պարարտանյութերին, քիմիկատներին, առավել եւս կապված այլ վճարումների եւ որ շատ կարեւոր է՝ վերարտադրության նպատակներով հատկացումներին:

Գյուղատնտեսական տնտեսությունների ղեկավարները մեծապես դժգոհում են բոլոր տեսակի սպասարկումների որակից, իսկ պետական մակարդակով սպասարկում (մատակարարում) ընդհանրապես գոյություն չունի: Սպասարկումների մեջ գյուղացիները առաջին պլան են մղում մասնագիտականը, որը կրում է զուտ խորհրդատվական բնույթ, իսկ տեխնիկա-տեխնոլոգիականը՝ տարերային հարցեր, որոնք եթե կարելի է այսպես ասել, լուծված են «գեղական կարգով»: Տնտեսությունները իրենք են մի կերպ հայթայթում անասնակերը, դեղամիջոցները, թունաքիմիկատները, իսկ ինչ վերաբերում է դրանց որակին, ապա այն կարելի է միայն գուշակել, քանի որ համապատասխան լաբորատոր փորձարկումները իսպառ վերացվել են:

Ինչ վերաբերում է մարզի գյուղատնտեսական բաժնին, ապա այնտեղ աշխատողներին դիմելուց կարելի է լսել հետեւյալը՝ «Մենք էլ հնարավորություններից զուրկ ենք, մեր օգնությունը խորհրդատվականն է»: Բամբակաշատի գյուղացիական տնտեսությունների կարծիքը մեկն է՝ պետք է լուծվի մասնագիտացված ծառայությունների հարցը, որոնց ձգձգումը հղի է վտանգներով (անասունների հիվանդությունների բռնկում, վնասատուների բազմացում, մթերքների որակական ցուցանիշների անկում, հողի աղքատացում եւ այլն): Տնտեսությունների մեծ մասում զգալիորեն մեծանում է ինքնարժեքը, որն էլ պատճառ է դառնում շահույթի եւ շահութաբերության նվազմանը: Օրինակ, որոշ տնտեսություններում շահութաբերության մակարդակը իջել է 7-8 տոկոսի:

Ուսումնասիրությունների եւ հարցումների արդյունքով պարզվել է, որ գյուղացիական տնտեսությունների բացարձակ մեծամասնությունը գյուղատնտեսական մթերքների պակասը կապում են հետեւյալ հիմնական պատճառների հետ.

1. Ոռոգման ջրի պակաս եւ ոռոգման ռեժիմի հաճախակի խախտում, որոնց հետեւանքով բուսաբուծական կուլտուրաների բերքատվությունը նվազում է 20-25 տոկոսով:
2. Հողատեսքերի եւ դրանց բաղադրությանը չհամապատասխանող պարարտանյութերի օգտագործում:
3. Մասնագիտական կենտրոնացված սպասարկման բացակայություն (պայքար հիվանդությունների դեմ, պլանային միջոցառումներ): Փաստորեն յուրաքանչյուր տնտեսություն անցել է ինքնասպասարկման:
4. Տեխնիկական միջոցների պակաս եւ ֆիզիկական ու բարոյական մաշվածք: Մեխանիզատորները աշխատում են «էս սարն իմն է, էս ծառն իմն է» սկզբունքով եւ իրենց կամքն են թելադրում գյուղացիներին, պահանջելով վառելիք եւ սպասարկման բարձր վճար:
5. Հատկապես համակցված կերերի ոչ լիարժեք վաճառք եւ դրանց որակի վերահսկողության բացակայություն:
6. Մատուցվող այլ ծառայությունների ցածր մակարդակը եւ բարձր սակագներ:

[illegible]

ԱԶԳ

միջազգային

Ցավալի է, որ ապագայի այսքան մեծ վտանգ պարունակող հարցը այսքան քիչ քննարկումների է արժանացել: Բարեբախտաբար դեռ մտածելու ժամանակ կա: Մադրիդի ժողովի քննարկման նյութը ՆԱՏՕ-ի ընդարձակումն էր դեպի Արեւելք, ինչպես նաեւ Լեհաստանի, Չեխիայի եւ Հունգարիայի անդամակցումը: Միանգամից մտահոգիչ խնդիրներ են ի հայտ գալիս, որոնցից հատկապես ուզում եմ շեշտել չորսը:

միացյալ մարմինների ստեղծումը:

Հաջորդ խնդիրը ընդարձակման սահմաններն եւ Ռումինիան: Արդեն մեկ հազարամյակ Ռումինիայի եւ Հունգարիայի հարաբերությունները խայտառակ վիճակում են: Պատմության ընթացքում առաջին անգամ այս երկրների միջեւ կնքվեց բարեկամության պայմանագիր, դեռ ավելին Ռումինիայի ազգային փոքրամասնությունների նախարար նշանակվեց հունգարացին: Կենտրոնական Եվրոպան խիստ զգայուն

դոտության, որ ապագայի պատերազմները կլինեն ոչ թե սահմանային պատերազմներ մեծ տերությունների միջեւ, այլ բախումներ էթնիկական փոքրամասնությունների միջեւ: ՆԱՏՕ-ն չունի միջուկային զենք արգելափակող ոչ ստրատեգիական դոկտրինա, ոչ էլ նշավակետ: Եվ ինքը գիտի դա: Այդ են վկայում սպառազինման սահմանափակման պայմանագրի անժամկետ երկարաձգումը, փորձարկումների դադարեցումը եւ Ստարտ-2-ի ստորագրումը

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Այն, ինչ պետք չէ անել

ՆԱՏՕ-ի ընդարձակման ֆրանսիական վարկած

ՆԱՏՕ-ի ընդարձակումը արեւելք, ԱՄՆ-ի ներկայությունը տարբեր ոլորտներում անհանգստացնում են Արեւմտյան Եվրոպայի երկրներին: Ստորեւ թարգմանաբար ներկայացնում ենք «Էքսպրես» շաբաթաթերթում լույս տեսած Միշել Ռոկարի մտորումները այս առիթով: Միշել Ռոկարը (Սոցիալիստական կուսակցություն) Ֆրանսիայի երեւելի քաղաքական գործիչներից է. Ֆրանսիայի պատգամավոր Եվրախորհրդարանում, 1988–91 թթ. եղել է Ֆրանսիայի վարչապետ:

Նախ Ռուսաստանը մեկուսացված մեծ տերություն, որն ամեն պահի կարող է անկայունություն առաջացնել հարեւան երկրներում: Մենք բոլորս հաճելի անակնկալի եկանք, երբ պարզ դարձավ, որ մայիսի 27-ին ՆԱՏՕ-ի եւ Ռուսաստանի կնքած հիմնարար ակտը ավելի հստակ էր, քան կարելի էր կարծել: Այդուհանդերձ համոզված եմ, քանի դեռ այդ փաստաթուղթը չի վավերացված ազգային ժողովների կողմից եւ քանի դեռ ՆԱՏՕ-Ռուսաստան հարաբերությունն իր տեղը չի գրավել համաշխարհային անվտանգության համակարգում, ռուսական էլիտան եւ ռուս ժողովուրդը չեն կարող իրենց ապահով զգալ: Քանի որ այլեւս չկա Վարշավյան պայմանագիրը, չի լինելու ոչ Յալթա, ոչ արեւելյան սահմաններ, ոչ էլ ի հակակշիռ Ռուսաստանի ստեղծված ստրատեգիական կառույցներ:

Կենտրոնական եւ Արեւելյան Եվրոպայի երկրների անվտանգությունը ամբողջությամբ կախված է Ռուսաստան-Արեւմուտք հարաբերությունների կայունությունից: Ժամանակը չէ՞ արդյոք ՆԱՏՕ-ի ընդարձակման պայմանները մշակելու, անվտանգության պայմանները կատարելագործելու, այսինքն վավերացնելու հիմնարար ակտում նշված

պայ[illegible]ավտանց զոնա է: Իմ կարծիքով, մեծ անպատասխանատվություն է այս երկու երկրների միջեւ նոր ջրբաժաններ ստեղծելը, նախանձ եւ դժգոհություն առաջացնելը:

Եվ ապա, ինչո՞ւ չօգտվել առիթից եւ բանակցություններ չսկսել միջուկային ընդհանուր զենքի կրճատման վերաբերյալ: Սա Ռուսաստանը կայունացնելու մի ձեւ է, սպառազինման դեմ պայքարելու հիմնական պայման, եւ հավասարումն այն իրո-

(ստրատեգիական սպառազինման սահմանափակման պայմանագիր): ԱՄՆ-ը նույնիսկ համակերպվեց, որ Դումայի կողմից Ստարտ-2-ի վավերացման դեմքում պատրաստ է բանակցություններ վարել հաջորդ փուլի (Ստարտ-3) վերաբերյալ: Սակայն, ամենայն հավանականությամբ, Դուման չի վավերացնի Ստարտ-2-ը, եթե ՆԱՏՕ-ի ընդարձակումը շարունակի ընթանալ նույն ձեւով: Եվ վերջում ասեմ, որ միայն եվրոպացիները, այն էլ միացյալ ուժերով կարող են օգնել Ամերիկային ճիշտ կողմնորոշվելու: Եթե վերջիններս ուզում են հավերժորեն ամեն ինչ ղեկավարել ՆԱՏՕ-ում, ապա նրանք ստիպված են ներդնել գումարի հիմնական մասը եւ մանրակրկիտ ներքաշվել այն կոնֆլիկտների մեջ, որոնց մեջ Եվրոպան այսպես թե այնպես ներքաշված է. Բալկաններ, Միջերկրական ծով, Մերձավոր Արեւելք, Կովկաս: Իսկ եթե ԱՄՆ-ն այդ չի ցանկանում, ապա պետք հրաժարվի մենակ ղեկավարելուց: Կողմնորոշվելու համար ժամանակ է հարկավոր: Ֆրանսիային հզոր է թվում, թե ինքը մենակ կարող է ինչ-որ բան առաջացնել: Մյուս եվրոպական երկրներն ունեն նույն շահերը, որը բացահայտելու համար պետք է դրա մասին սկսել խոսել:

ԱՎԱՆԴՆԵՐ

Շվեյցարական բանկերը ճնշված վիճակում

Հուլիսի 23-ը խոստանում է պատմական դառնալ շվեյցարական բանկերի գոյության ողջ ժամանակահատվածում, քանի որ հենց այդ օրը նախատեսվում է հրապարակել մի շարք ավանդատու կազմակերպությունների եւ անձանց հաշվեհամարները, խախտելով «բոլոր ավանդների համար երաշխավորված գաղտնիությունը»: 1815-ից սկսած, երբ Շվեյցարիան ձեռք է բերում չեզոք երկրի կարգավիճակ, պաշտոնական Բեռնը եւ Ժնեւ կանտոնը դառնում են բանկային եւ ֆինանսավարկային գործառույթների համաշխարհային կենտրոն հիմք ունենալով իրենց ավանդատուների գաղտնիության պահպանումը: Նման գործելակերպի հետեւանքով դեպի Շվեյցարիա սկսեցին հոսել ոչ միայն համաշխարհային տարադրամներ, այլ նաեւ «փողի լվացումից» գոյացած եկամուտներ կամ պարզապես թալանված եւ կողոպտված գումարներ: Ուստի եւ պատահական չէ, որ համաշխարհային պատերազմի ժամանակահատվածում եւ դեռ շուտ (1933-ից), շվեյցարական բանկերը ներկայանում են նաեւ III Ռեյխի գանձարանի կարգավիճակով, եւ նրանց կարծիքով (մասնավորապես, ամերիկացի իրավաբան Մայքլ Խաուսֆելդի) հենց այս բանկերում է այսօր պահվում 1939-ին հրեաներից կողոպտված 12 մլրդ դոլարի 85 տոկոսը: Այսօր աշխարհում նկատվում է հրեական շարժման աննախադեպ ալիք, որը փորձում է քանդել շվեյցարական բանկերի առասպելական անձեռնմխելիությունը, դրանով իսկ հրեաներին վերադարձնել խլված գումարները: Թվում է, թե Շվեյցարիայի կառավարությունը ներկայումս արդեն ունակ չէ որեւէ կերպ դիմագրավելու անդրատլանտյան այդ ալիքին (ողջ գործողությունը թելադրվում է Վաշինգտոնից), ինչի հետեւանքով եւ պարտադրված էր ստեղծել հատուկ հանձնաժողով (կառավարության անդամ Հ. Հաինիի ղեկավարությամբ) «մեռած հաշվեհամարների» տերերի բացահայտման համար: Այնուամենայնիվ, ԱՄՆ-ի դաշնային պահուստային համակարգի նախկին նախագահ Պոլ Վոլկերի համոզվածությամբ, Շվեյցարիայի կառավարության նման որոշումը դեռ բավական չէ հարցի իրավական լուծման համար: Ներկայումս (ի հակակշիռ հիշյալ հանձնաժողովի) ստեղծվել է այսպես կոչված «Վոլկերի հանձնաժողովը», որին անդամ են դարձել առաջատար հրեական կազմակերպությունները: Հիմնադրման պահից հանձնաժողովը սկսել է ինքնուրույն զբաղվել «մեռած հաշիվների» հետաքննությամբ, եւ առ այսօր գումարը կազմում է ընդամենը 40 մլն ֆրանկ (28 մլն դոլար):

Այս հանգամանքը հիմք է տվել ենթադրելու, որ շվեյցարական բանկերը թերեւս թաքցնում են շատ ավանդատուների ցուցակները, որ ընդհանուր առմամբ «խնայեն» մի քանի միլիարդ դոլար: Հենց այս ենթադրությունն է ստիպել «Վոլկերի հանձնաժողովին» Ինտերնետի եւ զանգվածային լրատվության այլ միջոցների հետ ճնշման ենթարկել Շվեյցարիայի կառավարությանը, որը վերջ ի վերջո «համաձայնվել է» հուլիսի 23-ին հրապարակել «շվեյցարական բանկերի ոչ ակտիվ հաշվեհամարները»: Ամբողջ գործողությունը ենթադրում է շարունակական բնույթ, իսկ «հրապարակման» երկրորդ փուլը նախատեսվում է անցկացնել 1997-ի հոկտեմբերի 20-ին: Շվեյցարական բանկերը պատրաստ են վերադարձնել նացիզմի զոհ դարձած հրեաների գումարները, միայն թե հնարավոր լինի «փրկել սեփական անունը»:

Ա. Գ.

ԽՃԱՆԿԱՐ

Միջուկային էներգետիկան աշխարհում

Վիճակագրություն

Ըստ Միջուկային էներգիայի միջազգային գործակալության (IAEA) տվյալների, 1996 թ. աշխարհում գործող ատոմակայանների թիվն ավելացել է 5-ով՝ հասնելով 443-ի: Համաձայն ՄԱԿ-ի գործակալության հաղորդումների, անցյալ տարի շարք մտած այդ 5 ատոմակայանների գումարային հզորությունը հասնում է 5717 մգվտ-ի: Միաժամանակ սկսվել է երեք ատոմակայանների շինարարությունը. երկուսը՝ Չինաստանում, մեկը՝ Ճապոնիայում, իսկ ընդհանուր առմամբ կառուցվող ատոմակայանների թիվը հասնում է 36-ի:

Ամենամեծ թվով ատոմակայաններ գործում են Միացյալ Նահանգներում՝ 110, Ֆրանսիայում՝ 57 եւ Ճապոնիայում՝ 53: Ուկրաինայում, որը 1986 թվականին տեսել է միջուկային ամենամեծ աղետը Չեռնոբիլի կայանում, գործում է 16 ատոմակայան:

Ըստ IAEA-ի տվյալների, էլեկտրական հոսանքի արտադրության մեջ միջուկային էներգիայի բաժինը ամենից բարձրն է Լիտվայում՝ 85,59 տոկոս, Ֆրանսիայում՝ 77,4, Բելգիայում՝ 57,2 տոկոս, Շվեդիայում՝ 54,2 տոկոս, Շվեյցարիայում եւ Սլովակիայում՝ 44,5 տոկոս, Ուկրաինայում՝ 43,8 տոկոս:

Ըստ գործակալության տվյալների, ներկայումս աշխարհի բոլոր ատոմակայաններում արտադրվում է ավելի շատ էլեկտրաէներգիա, քան 1958 թվականին բոլոր աղբյուրների հաշվին: Իսկ ընդհանուր առմամբ ներկայումս ատոմային էներգիայի տեսակարար կշիռը ընդհանուր համաշխարհային էներգաբալանսում կազմում է 17 տոկոս:

Միջուկային թափոնների պահպանումը անլուծելի խնդիր է ԱՄՆ-ում

Վերջին քառասուն տարիների ընթացքում ԱՄՆ-ի 110 ատոմակայանների աշխատանքը առաջացրել է շուրջ 30 հազար տոննա միջուկային թափոն: Ըստ 1982 թվականին ամերիկյան Կոնգրեսի կողմից վավերացված օրենքի, 1998 թ. հուլիսին ԱՄՆ-ի էներգետիկայի նախարարությունը պետք է ստանձնի ատոմակայանների շրջակայքում պահված միջուկային թափոնների վնասազերծման պատասխանատվությունը: Ներկայումս այդ վայրերը գրեթե հասել են հավելյալ թափոններ ընդունելու անկարողության սահմանագծին, մինչդեռ կառավարության պատասխանատուները դեռեւս չեն գտել որեւէ հարմար վայր, ուր հնարավոր կլիներ զետեղել շողավարակ թափոնները:

Որպես միջուկային թափոնների վնասազերծման վայր ԱՄՆ-ի կառավարությունը նախատեսում է օգտագործել Նեւադայի նահանգի Լաս Վեգաս քաղաքից 120 կմ հեռավորության վրա գտնվող Յուքա լեռան ստորոտում փորված 300 մետր խորությամբ հորը: Ըստ նախնական հաշվարկների, այդտեղ հնարավոր է կուտակել 70 հազար տոննա միջուկային թափոն: Շուրջ տասը տարի երկրաբանների, երկրաշարժագետների եւ այլ գիտնականների կողմից ուսումնասիրություններ են անցկացվում տվյալ վայրում՝ առաջիկա տարվա համար համապատասխան որոշումը կայացնելու համար գիտական հիմնավորում մշակելու նպատակով:

Շվեդիան դադարեցնում է ատոմակայանների աշխատանքը

Ընթացիկ տարվա հունիսին Շվեդիայի խորհրդարանը վավերացրել է 1998 թ. սկսած միջուկային էներգիայի գործածությունն աստիճանաբար դադարեցնելու վերաբերյալ կառավարության ընդունած որոշումը: Խորհրդարանը ձայների գերակշիռ մեծամասնությամբ որոշում է կայացրել առաջիկա յոթ տարվա ընթացքում 9 մլրդ կրոն հատկացնել այդ գործողության համար: Շվեդիայում ներկայումս գործում են 12 ատոմակայաններ, որոնց աշխատանքի դադարեցման վերաբերյալ 17 տարի առաջ տեղի է ունեցել հանրաքվե, ըստ որի 2010 թվականից Շվեդիան պետք է ընդհանրապես հրաժարվի միջուկային էներգիայի գործածությունից: Դրա հետեւանքով 50 տոկոսով կկրճատվի էլեկտրաէներգիայի արտադրությունը:

Մեծ Բրիտանիայի կառավարության խոստովանությունը

Հունիսի վերջերին Մեծ Բրիտանիայի «Գարդիան» օրաթերթի տեղեկագրերից մեկը հրապարակեց տվյալներ, ըստ որի 50-ական թվականների սկզբին Իռլանդական ծովի մեջ գաղտնի կերպով շողավարակ թափոններ են նետվել: Շոտլանդիայի հարցերով զբաղվող նախարարությունը հետագայում հաստատեց այդ լուրը՝ նշելով, որ մետաղական եւ բետոնե պահարաններում զետեղված շուրջ 2 տոննա միջուկային թափոնները նետվել են օվկիանոսի մեջ, մոտավորապես Շոտլանդիայի եւ Հյուսիսային Իռլանդիայի միջեւ ընկած տարածքում:

Ըստ բրիտանացի պաշտոնատարների, հարցը միայն վերջերս է լույս աշխարհ եկել՝ արխիվների համապատասխան նյութերի ուսումնասիրությունից հետո:

Գրենլանդիան միջուկային թափոնների աղբանոց

Գրենլանդիայի վարչապետ Լարս Էմիլ Յոհանսենը առաջարկել է Դանիային պատկանող Հյուսիսատլանտյան այս կղզին օգտագործել որպես ամերիկյան եւ ռուսական միջուկային թափոններից ձերբազատման վայր: Ամերիկյան «Ռանդ» կազմակերպությունը ողջունել է այդ առաջարկը՝ նշելով, որ թափոնների գերեզմանոց կարելի է օգտագործել Գրենլանդիայում գտնվող ամերիկյան օդուժի Թուլեի ռազմակայանը: Վարչապետը նշել է, որ այդ երկու երկրներն ուղղակի պետք է բանակցեն միմյանց հետ՝ անտեսելով Դանիայի կարծիքը: Սակայն Դանիայի արտաքին գործերի նախարարը զարմանք է արտահայտել նշված առաջարկի առնչությամբ՝ ընդգծելով, որ իր կառավարությանն անհրաժեշտաբար պետք է տեղյակ պահվի այս մասին:

Ռուսաստանի եւ Կանադայի միջեւ գտնվող Գրենլանդիան զբաղեցնում է 2,1 մլն քառակուսի կմ տարածություն, որի մեծ մասը ծածկված է սառույցով:

ԽՍՀՄ-ի միջուկային ժառանգության լուրջ սպառնալիքը

Ուկրաինան եւ Լիտվան, որոնք Չեռնոբիլի աղետից հետո միջազգային կազմակերպությունների հզոր ճնշման տակ են, հայտարարել են, որ չեռնոբիլյան տիպի միջուկային ռեակտորներից ձերբազատվելու համար ավելի երկար ժամանակ է պահանջվում, քան առաջարկվող ժամկետներն են: Միաժամանակ երկու երկրները վերահաստատել են միջուկային անվտանգության հանդեպ իրենց հանձնառությունը եւ հավաստիացրել, որ առաջիկայում կփակվեն Ուկրաինայում՝ Չեռնոբիլի, Լիտվայում՝ Իգնալինայի ատոմակայանները:

1995 թ. առաջատար արդյունաբերական երկրների յոթնյակը համաձայնություն էր կայացրել մինչեւ 2000 թվականը Չեռնոբիլի ատոմակայանի փակման համար տրամադրել 2,3 մլրդ դոլարի օժանդակություն: Վերակառուցման եւ զարգացման եվրոպական բանկն ու Եվրամիությունը նույնպես խոստացել են օժանդակություններ հատկացնել:

Ներկայումս Ուկրաինայի երկու քաղաքներում՝ Ռիվնոյում եւ Խմելնիցկիում կառուցվում են երկու նոր արդիական ատոմակայաններ, որոնց շահագործման հանձնումից հետո միայն Չեռնոբիլի ատոմակայանը կարող է դադարեցնել գործունեությունը:

Ըստ բնագիտության բնագավառում 1992 թ. Նոբելյան մրցանակի դափնեկիր Ժորժ Շարփակի, առաջիկա 50 տարիներին Չեռնոբիլի աղետին կարող են զոհ դառնալ 30-50 հազար մարդ:

«ԵՐԵՎԱՆ» ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆ

ԱԶԳ

Մշակույթ

Փա՜ռք աշխարհին, որ ինչ-որ տեղ դեռ աղ ու հաց ունի ձեռքին

Ռազմիկ Դավոյանի աշխարհը

Հիշում եմ՝ նոր էինք ընդունվել համալսարան, երբ հանկարծ իմացանք, որ լույս է տեսել Ռազմիկ Դավոյանի բանաստեղծությունների առաջին գիրքը, այն էլ՝ Պարույր Սեւակի խմբագրությամբ: Ասում էին՝ զարմանալի, ինքնատիպ, բարդ բանաստեղծություններ կան այնտեղ: Ու մենք վազեցինք գրախանութ՝ գնեցինք Ռազմիկ Դավոյանի «Իմ աշխարհը» ժողովածուն ու, իսկապես, մեր սպասումները չխաբվեցին:

Հետո, 1967-ին լույս տեսավ «Աստղերի միջով» գիրքը, 1969-ին՝ «Ռեքվիեմը», 1972-ին՝ «Խաչերի ջարդը», 1978-ին՝ «Մեղրահաց», 1980-ին՝ «Պոեմներ», 1989-ին՝ «Քարե բարձ» գրքերը:

Եվ ամեն մի նոր գրքի հետ՝ մի նոր բանաստեղծական հայտնություն: Եվ ամեն մի նոր հայտնության հետ՝ բանաստեղծության, բանաստեղծական աշխարհի զուտ դավոյանական արտահայտությունն էր՝ բրբռուն քնարականություն, անհանգիստ, խռովյալ ոգի, սեփական բանաստեղծական ոճին ձգտող մաքառում, որը չէր կարող չտալ իր պտուղները:

Ռազմիկ Դավոյանի աշխարհը... Ահա այն հանդարտ, իմաստնաբար ասվող խոսքեր, առանց ավելորդ զգացմունքայնության, բայց եւ՝ դիպուկ ու տարողունակ:

Ջվարթոցն է նորից, ավերակներ.
Եվ աշուն է նորից, խորին աշուն.
Նույն դպրակն է նորից, նրա կողքին
Դեղին մի շուն:
Տերեւները նորից թափառում են
Դատարկ հնձաններում.
Եվ հին մի [illegible] եզրում կտրտելով.
«Օ, կյանք, այս ի՞նչ ես դու...
Ներում... ներում... ներում...»:

Ահա այդ աշխարհը, ուր բանաստեղծի ծիծաղի մեջ ամեն անցորդ իր հոգին է լվանում: Ահա այդ աշխարհը, ուր երգը ծնվում է հավասարապես՝ վեհի ու ստորի, բարու ու չարի համար ափսոսանքից: Ահա այդ աշխարհը, ուր դարձյալ տրվում է հավերժական հարցը.

Այս գիշեր քաղված հոգսերի կողքին
Մեր հոգսը որտե՞ղ քաղենք այս գիշեր:

Ու հանկարծ՝ զարմանալի, հրաշալի, չտեսնված բանաստեղծական պոռթկում. ես կասեի՝ 70-ականներին ստեղծված լավագույն բանաստեղծություններից մեկը՝ «Կեղեւդ բաց արա»:

Դու բաց կեղեւդ ծառ
Առ ինձ կեղեւիդ մեջ:
Առ ինձ կեղեւիդ մեջ
Այս անծանոթ դարում
Ես կձուլվեմ քեզ հետ
Որպես փոքրիկ զարուն:

Ձգտումը բնականին, բնության հետ ձուլվելու, ծառի հետ կռվելու ցրտի ու հողմի դեմ... Եվ անդորր չի ուզում այդ հոգնած հոգին, այլ բնական ապրելու կերպը՝ ծառի հետ, ծառի պես:

Սա է, ահա, Ռազմիկ Դավոյանը՝ մշտապես խռովքի ու ցավի, տանջանքի ու տագնապի տրվող, բայց այն դեպքում, եթե այդ բոլորը բնական են, չկան ոչ անբնական կյանք, ոչ էլ անբնական կեցվածք:

Ռազմիկի մոտ կարեւոր հատկանիշներից մեկն էլ ժամանակի մտածողությանը հարազատ մնալն է, իր ժամանակի լեզվով խոսելը.

Գիշերվա մեջ կժերն իրար
Շշնջում են կավե խոսքեր.
Եվ կենդանի շշուկներից
Կավե շուրթերն են դալկանում...

Այո, միայն Ռազմիկը կարող էր կուլաներին օժտել կավե խոսքերով:

Սա է Ռազմիկ Դավոյանի աշխարհը... Մի աշխարհ, որ բանաստեղծական երազների մեջ ամենամաքուրն ու կատարյալը պիտի լիներ, բայց բանն էլ հենց այն է, որ բանաստեղծական ներշնչանքների մեջ ծնվող աշխարհի մաքրությունը խաթարված էր: Գիտեք, թե դրանք ինչ՝ տարիներ էին, Ռազմիկի խոսքերով ասեմ՝ կեղծ ազատության շողշողուն դրոշների տակ ծածկված, եւ շատե՞րն էին, որ կարող էին համարձակվել ու ասել ճշմարտությունը: Բայց Ռազմիկն այդպես էլ չկեղծեց. եղան գուցե հարկադիր համրության պահեր, բայց՝ ոչ կեղծիքի.

Աշխարհը լիքն է կործանումներով.
Աշխարհը լիքն է տագնապով վայրի.
Մարդասիրության կեղծ սահմաններով
Մարդիկ քանդում են տունը աշխարհի:

Այն տարիներին, երբ գրական ասպարեզ իջավ Ռազմիկ Դավոյանը, մեզ օդի պես անհրաժեշտ էին այդ խոսքերը: Կար ծանր տառապանքը մեր հոգիներում, դարավոր տառապանքը, որ մեզ տրված միակ ժառանգությունն էր, եւ պետք էր այն երգի վերածել, պատմել, երգել ազնվորեն, ճշմարիտ.

Ճակատագրի դառնության միջով
Նայում եմ մարդու ցավերին անլուռ.
Խեղճ մարդու կրծքում մի սիրտ է դրված
Եվ հազար կողմից բզկտվում է լուռ:
Եվ հազար ձեւով մասնատվում անվերջ.
Ցավը ցավով է նորոգվում դարձյալ.
Եվ մի հարվածով, մի բիրտ հարվածով
Անհետանում են ներկա ու անցյալ:

Ահա տառապանք, որ մտախոհ է ու առաքինի, բայց ոչ լալկան, դրանով էլ՝ բանաստեղծական է ու հոգեմոտ: Ահա տառապանք, որի համար Ռազմիկ Դավոյանը հետո գտնելու էր բանաստեղծական ավելի ճիշտ ձեւակերպում.

Ծիծաղը մեզ դարձնում է ապակի.
Եվ ցավի մի հարվածով
Մեզ փշրելը դառնում է զարմանալի դյուրին:

Ռազմիկ Դավոյանի առաջին իսկ գրքից աչքի էր զարնում բանաստեղծական կուլտուրան: Սովորաբար բանաստեղծական կուլտուրա արտահայտությունն օգտագործում են այն իմաստով, որ բանաստեղծը գրագետ է գրում, կիրթ, անսխալ: Բանաստեղծական կուլտուրա հասկացությունը շատ ավելի տարողունակ է եւ իր մեջ է առնում եւ բանաստեղծական մտածողության կերպն ու մակարդակը, եւ պատկերային ողջ համակարգը, եւ աշխարհայացքային մոտեցումը հասարակարգին, կյանքին, մարդուն, եւ թեմայի ընտրությունը՝ երբ գրում ես էպիկական գործ, եւ զգացումի ընտրությունը, երբ քնարական երկ ես գրում:

Բայց սա էլ դեռ բոլորը չէ, քանի որ կա ամենակարեւորը՝ բառի հետ տարվող աշխատանքը: Բառը զենք է ոչ միայն բանաստեղծների, այլեւ բոլոր մարդկանց համար, եւ բառը, որ մեր շուրթերի վրա կարող է շղթայել կամ վեհացնել, խոստովանանք դառնալ ու օրհնություն, խոստում դառնալ ու համբույրի հրաշք, կարողանում է ստել, խաբել, խարդավել, հայհոյանք դառնալ ու հերյուրանք: Եվ ո՞րն է բանաստեղծի գործը, եթե ոչ այն, ինչ պիտի անի իսկական բանաստեղծը. այսինքն՝ մաքրում են բառերը, փայլեցնում, ավելի ճիշտ՝ վերականգնում նրանց նախնական փայլը, մաքրությունը, ազնվությունն ու ազնվականությունը:

Եվ եթե բռնկվելով ապրում է բառը, ապա պարզ է, նրա մեջ ապրելու է սերը: Իսկ Ռազմիկ Դավոյանի քնարական խառնվածքին սիրո երգերը շատ են սազում, մանավանդ որ այստեղ էլ, մութ, թե լուսավոր, նույն մարդկային տառապանքն է, նույն ծանր ապրումը՝ բացվել չկարողանալու կամ կեղծ հույզերի հորձանուտում: Բայց բոլոր դեպքերում էլ հրաշալի պատկերավորություն ունի բանաստեղծը.

Սեր իմ, քո աչքերը իմ չարչարված հոգուց
Համր թռչունների երամներ են հանում,
Նրանք ճայերի պես ալիքներիս միջից
Կարոտներիս ոսկե ձկնիկները մեկ-մեկ
Կտցում են ու տանում:

Բանաստեղծին ինչ վիճակ էլ լինի, չի լռում հավատը, որ սերն էլ բանաստեղծության պես է ծնվում ու ապրում, եւ հոգուն էլ այցելում է ներշնչանքի պես: Եվ որքան էլ որ տանջված ու խաբված լինես, միշտ կարող ես վստահ լինել, որ ամենավեհը, ամենագեղեցիկը, ամենակատարյալը այն է, ինչ անհաս է մեզ, բայց ինչ որ մեզ սպասում է ինչ-որ տեղ, քանի որ

Ապրում են սերունդներ աշխարհում.
Գալիս են, գնում են ու չկան.
Եվ մեկի համար, որ չգիտենք,
Տեսիլք ու ցնորք ենք հավիտյան:

Ու այստեղ, ահա, այնքան բնական է հնչում Ռազմիկ Դավոյանի մյուս հրաշալի քառատողը.

Ես այստեղ չեմ հիմա,
Ես այստեղ չեմ հիմա
Ես ինձ փչեմ հիմա
Խլածաղկի նման կփշրվեմ օդում:

Ու գուցե նաեւ ճիշտ է նա, երբ այդքան ճիշտ ու սուտ փորձելուց հետո մնում է նույնը, ինչ ճանապարհի սկզբներին: Ո՞վ իմանա: Ու եթե սա ճշմարտություն չլիներ, գուցե եւ ինչ-որ էական, անհրաժեշտ բան պակասեր բանաստեղծությունից:

Սուտն ամեն վայրկյան հեռանում է, որ
Ճշմարտությունը իրեն օրորի.
Ճշմարտությունը մի վայրկյան, մի օր,
Հավերժ ու ճիշտ է սուտը բոլորի:

Բայց որպեսզի այս դառն ճշմարտությամբ էլ չվարագուրվի մեր ասելիքը, ես ուզում եմ Ռազմիկից հիշել եւս մի քանի տող-քնքշանքի պես, աղոթքի պես, մեծի տված խրատի պես մի քանի տող, որոնց բանաստեղծն օժտել է ապրելու վերին շնորհով, ինչպես որ շնորհել է իր շատ ու շատ ստեղծագործություններին, բաց աչքերով իր երգերին, որոնց հեղինակը այդպես էլ չհասկացավ՝ ինքը սովորական տառապո՞ղ է, թե՞ տառապանքի քավության նոխազ, բայց հասկացել է մի ուրիշ բան.

Մի աշխարհ ցավեր կան իմ հոգում,
Սակայն ես չեմ դարձել ցավագար:

Ուրեմն հիշենք այդ տողերը.

Փառք տուր Աստծուն,
Փառք տուր Աստծուն,
Որ արեգակ եկավ կրկին,
Փառք աշխարհքին
Որ ինչ-որ տեղ
Դեռ աղ ու հաց ունի ձեռքին:

ՖՐՈՒՆԶԻԿ ԿԻՐԱԿՈՍՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ

Հոգու արտացոլանքը Արմինե Կալենցի արվեստանոցում

«Ծիր կաթին» գիտամշակութային միավորման հավաքները սովորաբար անց են կացվում ամեն երեքշաբթի, մշակույթի հայկական ֆոնդում, երբեմն էլ հարկ է լինում դուրս գալ չորս պատերի շրջափակումից, հանդես գալ մեծ լսարանների առջեւ, ուսումնական հաստատություններում, արվեստանոցներում, մշակութային օջախներում: Սխալված չենք լինի, եթե ասենք, որ առավել հետաքրքիր են այն հավաքներն ու հանդիպումները, երբ

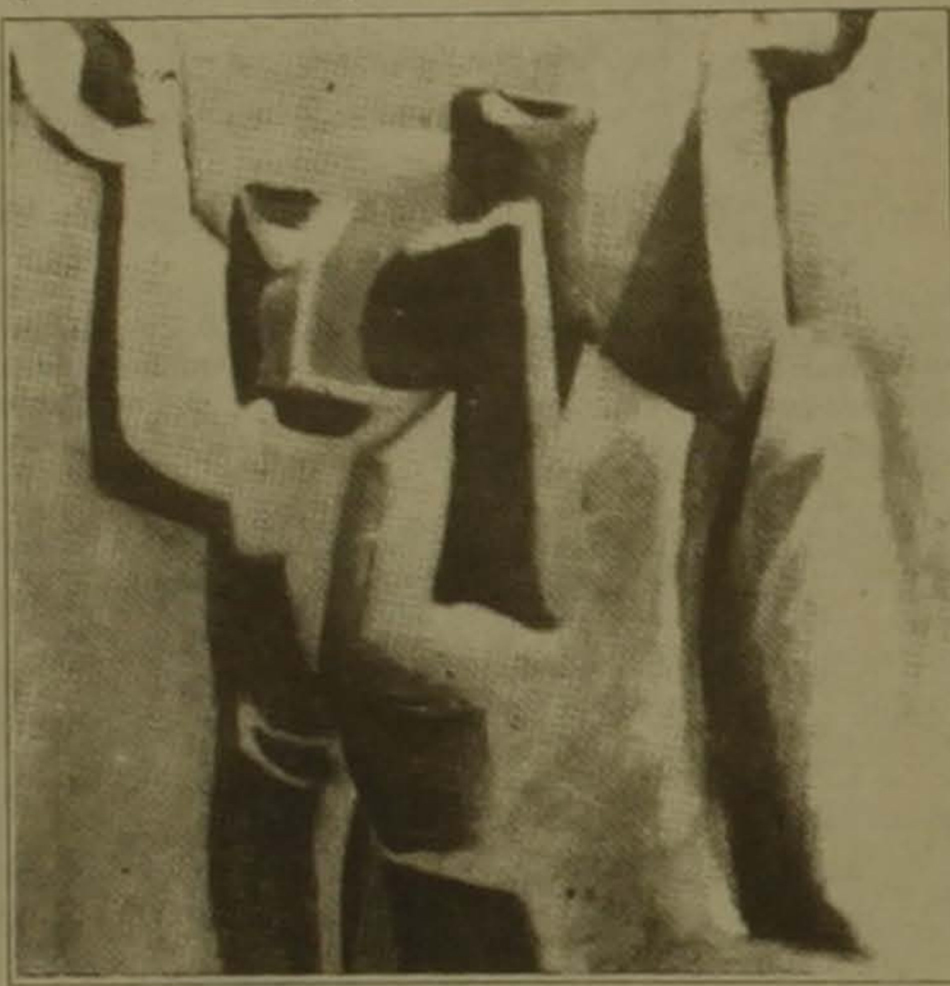

զրույցի, քննարկման թեմա ու նյութ են դառնում ոչ նյութական երեւույթները: Ի՞նչ է երազը, պայծառատեսությունը, հեռազգացողությունը, ճակատագիրը. արդեն քննարկված եւ քննարկվելիք այս եւ նման հարցերի մասին հետաքրքիր զրույցները «Ծիր կաթինի» համախոհ անդամների համար միայն հիշողություն չեն: Որոնողների հայացքը միշտ էլ լի է նոր բան լսելու, տեսնելու ձգտումով: Ի՞նչ է տեսիլքը: Նման հարցերի պատասխանն ստանալու համար «Ծիր կաթնի» անդամներն այցելեցին մեր գեղանկարչության անվանի դեմքերից մեկին՝ Արմինե Կալենցին: Գալենց-Կալենցների տունը պարուրված է արվեստի լուսապսակով: Այդ տանն է ապրել մեծավաստակ գեղանկարիչ Հարություն Գալենցը՝ նորօրյա արվեստի ուղենշողներից մեկը: Այդ տանն է ապրում նկարչուհին իր որդու՝ արդեն նույնքան ճանաչված ու անվանի նկարիչ Սարո Գալենցի հետ: Արմինե Կալենցը շատ ինքնատիպ, իր գունաշխարհով, ասելիքով մտածող-փիլիսոփայող արվեստագետ է: Եթե նախկինում հանրապետության վաստակավոր նկարչուհին բնանկարներ էր ստեղծում օգտվելով հայոց շռայլ բնապատկերներից, վերջին տարիներին ձգտում է ոչ միայն բնանկար ստեղծել, այլեւ նրա միջոցով փիլիսոփայական մտքեր, գաղափարներ արտահայտել: Շատ է սիրում քարեր նկարել եւ, ինչպես ինքն է ասում, ներքուստ հայտնաբերել է, որ քարերը կյանք ունեն, լույս ու ստվերի մեջ դառնում են գաղափար, դառնում են էություն: Այդ համոզումն օգնեց նրան սկսելու «Քարեր» շարքը, որը «Կյանք» նկարաշարի մի մասն է կազմում: Այդ նկարաշարերը նրան բերեցին այն համոզման, որ հայ նկարիչ լինելու համար բավական չէ Մասիս սար ու հայկական գյուղ նկարել, հայ արվեստագետը պիտի իր ազգի ոգու արտահայտությունն զգա, ոգին նկարի, քանի որ, թվում է, հայոց շունչն այդ քարերի մեջ է:

1980-ականների վերջին նկարչուհին նախազգում ու տեսնում էր, որ մեր ժողովրդի մեջ ինչ-որ բան խմորվում է, եւ ինչ-որ բնական պոռթկում շարժում է սկսվելու: Եվ ծնվեց «Կյանք» շարքի երկրորդ եռյակը՝ «Հուսալքում» (երկրաչափ վիճակ) «Աղոթք» (դա հույսն է, որ չենք կորցնում) եւ «Որոնում» (երիտասարդությունը մշտական որոնման մեջ է, չի հանգստանում):

«Ծիր կաթին» միավորման մասնակիցները զրույցի ընթացքում դիտեցին նկարչուհու վերջին տարիների աշխատանքները՝ կարծիքներ փոխանակելով կյանքի եւ արվեստի, արվեստի եւ տեսլիքի մասին, որն էլ աշխույժ քննարկման նյութ դարձավ: Տեսիլքը որքանո՞վ է կապվում իրականությանը, արվեստի նախնական ակունքներին եւ ո՞ր նկարիչներն են, որ ստեղծագործում են տեսիլքի անմիջական ներգործությամբ: «Թերեւս դա մարդու ներաշխարհի երեւակումն է, նրա հոգու արտացոլանքը: Արվեստագետը իր ներաշխարհի հետ կապված էություն է, ասում են ներշնչանքով է ստեղծվում արվեստի գործը, բայց դա ներշնչանքը չէ, այլ հոգու արտացոլանքը» (Արմինե Կալենց): Այդ արտացոլանքը նա տեսավ մի օր Գառնիում, քարաժայռին, իրական մարդու պատկերով. որին եւ վրձնեց ու վերնագրեց. «Ինչո՞ւ լքեցիր ինձ, տեր իմ», քանի որ օրվա ընթացքում ինքն իր մեջ մինչ պատկերը տեսնելը կրկնում էր այդ: Կամ կնոջ պատկերը [illegible] րից քինեց մի միտք, որ գերլարված վիճակներ ապրող հայ ժողովրդին միայն աղոթքը կփրկի: Եվ ստեղծեց «Աղոթք» կտավը:

Ի՞նչ էր արդյոք դա. նույն այն տեսի՞լքը, որի մասին ասվում է. «Դա մեկնակետն է հոգեւոր բարձրակետը, որ ձեզ համար բացվել է աստղային մի ցոլքով» (Կարեն Ավետիսյան): «Յուրաքանչյուր քարի, հողի կտոր վերամարմնավորման, թե սպասման մեջ է: Այդ հնարավորությունը նյութի համար կարող է ստեղծել անձրեւը, քամին, օդը: Քարը ինքն է «խոսել» ձեզ հետ, եւ այդ ինֆորմացիան հասել է ձեզ: Դուք ասում եք, որ երեխայի մեջ ինֆորմացիան լինում է դեռ չծնված: Երեխան նույնն է, ինչ որ սերմնահատիկը, որն ունի իր գաղտնագիր հիշողությունը: Իր կամքից անկախ, այդ հիշողությունը մահվան աշխարհից դեպի կյանք է գալիս: Մենք որպես կյանքի կրողներ գտնվում ենք սպիրալաձեւ շրջանի պտույտի մեջ եւ, որքան էլ զարմանալի է, ինչքան հեռանում ենք գայթակղիչ երազից ու տեսիլքից, այնքան մոտենում ենք մեզ համար նախանշած նպատակին» (Արեւշատ Ավագյան):

Զրույցի ընթացքում դիտելով եւ քննարկելով Արմինե Կալենցի «Տեսիլներ» նկարաշարի կտավները, ներկաների համար պարզ դարձավ, որ նկարչուհու վերջին տարիների աշխատանքները նոր որակ են ստեղծում նրա եւ մեր արվեստի աշխարհում: Ներքին պայծառություն կա այդ նկարներում, դրանցից միայն մեկ կտավն է մուգ՝ սեւ ու կապույտ գույներով վրձնած, որը կոչվում է «Ռեքվիեմ»: Քարերին նվիրված վերջին աշխատանքը Կալենցն անվանել է «Խոկում եւ ձգտում»: Ըստ նկարչուհու, կյանքը իմաստավորվում է այս երկուսի օգնությամբ: «Աշխարհին ամեն մեկը նայում է իր հայացքով. ես լույսի եւ փրկության հույսն ունեմ եւ հավատում եմ, որ սերն ու լույսը աշխարհը փրկող ուժերն են»:

ՅԱՍՄԻՆԵ ՄԱՆՈՒՉԱՐՅԱՆ

ԲՌՆՑՔԱՄԱՐՏ

Չեմպիոնական նպատակներ

Մակեդոնիայի Բիտոլա քաղաքում օրերս ավարտված բռնցքամարտի Եվրոպայի պատանեկան անդրանիկ առաջնությունում փայլուն հանդես եկավ գյումրեցի դինամոյական, օլիմպիական հերթափոխի հանրապետական ուսումնարանի սան Բագրատ Օհանյանը, որը չեմպիոնի կոչումը նվաճեց ծանր քաշային կարգում: Ընդ որում, հայ մարզիկը եզրափակիչում մեծ առավելությամբ (13-2) հաղթեց ռուսաստանցի սպորտի վարպետ Եվգենի Շանկովնիկովին: Հատկանշական է, որ շահած 4 մենամարտերից 2-ում նա մրցակիցներին հաղթել է նոկաուտով, իսկ մեկում նոկդաունով: Վճռական մրցամարտի արդեն սկզբում նոկդաուն ստանալով ռուս բռնցքամարտիկից, Բագրատը կարողացավ 4 վայրկյան անց համարժեք պատասխան տալ, իսկ այնուհետեւ վստահ վերահսկել մենամարտի ընթացքը: Հետաքրքիր մի փաստ եւս. չեմպիոնի անձնական մարզիչ Վարուժան Կարապետյանը նախապատրաստվում է ռինգ դուրս գալ Հայաստանի, իսկ այնուհետեւ աշխարհի երիտասարդական առաջնությունում:

ՀՐԱՅՐ ՆԱԶԱՐՅԱՆ

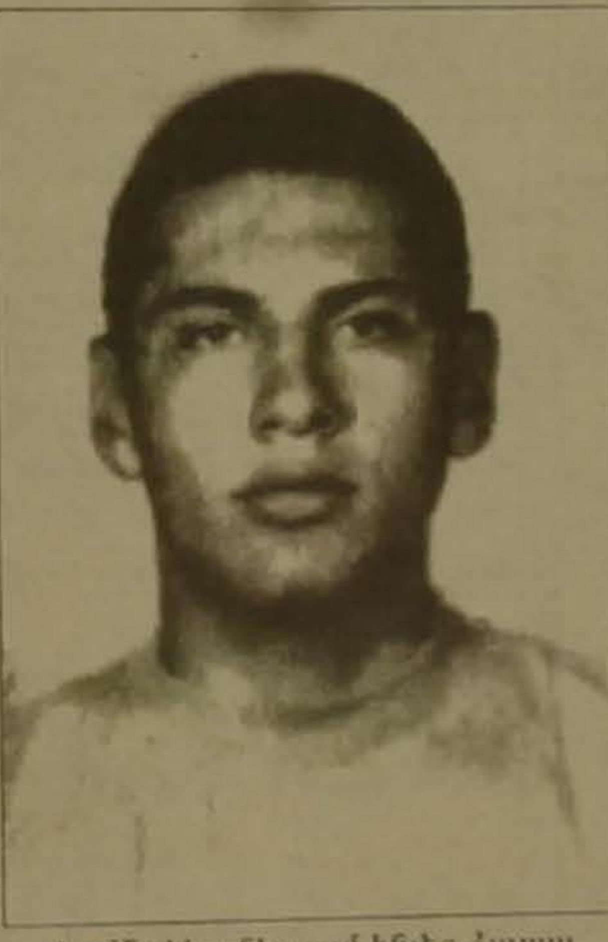

Եվրոպայի պատանեկան առաջնության հայ առաջին չեմպիոնը դեռեւս սովորում է 10-րդ դասարանում: Իր իսկ խոստովանությամբ, բռնցքամարտով զբաղվում է ընդամենը 4 տարի եւ մինչեւ այս հաջողությունը որեւէ լուրջ մրցման չի մասնակցել. «Եվրոպական ասպարեզում առաջին անգամ հանդես եկա, իսկ միջազգայինում երկրորդ (մինչ այդ հանդես եմ եկել Ախալցխայում)»: Համաձայնվենք, սա բավականին քիչ է Եվրոպայի չեմպիոն դառնալու համար, բայց գյումրեցի մարզիկը գտնում է, որ մրցափորձի պակասը հոգեբանական արգելք չէր իր համար. «Նպատակադրվել էի նվաճել որեւէ մեդալ, բայց մտքովս չէր անցնում, որ չեմպիոն կդառնամ»: Բագրատը չի թաքցնում, որ անցկացված հանդիպումներից ամենադժվարը եզրափակիչն էր: Պատմում է նրա մարզիչ Վարուժան Կարապետյանը. «Վերջին մարտն ամենածանրն էր: Ես չափազանց անհանգիստ էի: Բայց երբ վերջնական հաջողությանը մեկ քայլ է մնում, ձգտում ես ավելի վստահ կատարել այն, հաղթահարելով ամեն ինչ. սանիս տրամադրում էի հաղթանակի»: Եվ նրանք հասան իրենց նպատակին. [illegible] մանավանդ հուզված էինք, երբ հեռավոր Մակեդոնիայում հնչեց Հայաստանի օրհներգը եւ բարձրացվեց եռագույնը: Ուրախ էինք, որ արդարացրինք մեր երկրպագուների սպասելիքները: Շատ մարդիկ ջանք ու եռանդ չէին խնայել, որպեսզի ներկա լինենք մրցաշարին: Ի դեպ ուզում եմ երախտագիտություն հայտնել մեր հովանավորներին՝ օլիմպիական հերթափոխի հանրապետական ուսումնարանի տնօրինությանը, բռնցքամարտի հանրապետական ֆեդերացիայի նախագահ Մուշեղ Սաղաթելյանին, Գավառ քաղաքի բնակիչ Պարին Գեւորգյանին, Շիրակի մարզի բռնցքամարտի ավագ մարզիչ Մեխակ Ղազարյանին: Առանձնակի շնորհակալություն եմ հայտնում իմ անձնական մարզիչ Մանվել Գաբրիելյանին, որը նաեւ Շիրակի մարզի մեծահասակ բռնցքամարտիկների ավագ մարզիչն է»:

Վարուժանը սպորտի վարպետ է (այս կոչմանը կարժանանա նաեւ Բագրատը) եւ դեռ ասելիք ունի մեծ սպորտում. «Կաշխատեմ հաջող հանդես գալ Հայաստանի առաջնությունում, իսկ այնուհետեւ նաեւ միջազգային մրցաշարերում եւ լավ մարզավիճակով դիմավորել աշխարհի երիտասարդական առաջնությունը»: Համանման ծրագրեր ունի նաեւ Բագրատը, սակայն նա արդեն չի թաքցնում իր երազանքը. «Ցանկանում եմ մասնակցել հաջորդ տարի կայանալիք աշխարհի պատանեկան առաջնությանը եւ կրկին հայրենիք վերադառնալ փայլուն հաղթանակով»:

Հուսանք, որ երիտասարդ ուժերի ծաղկման շրջանում գտնվող տղաներին կհաջողվի իրականացնել բոլոր երազանքները թե ռինգում եւ թե կյանքում:

Ինտերտոտո. Մառախուղը ցրվում է

INTERTOTO CUP

Վերջնագծին է մոտենում Ինտերտոտոյի գավաթի խաղարկության խմբային մրցաշարը: Ավարտից մեկ տուր առաջ խմբերի մեծամասնությունում իրավիճակը հիմնականում պարզվել է: Անկախ վերջին խաղի արդյունքից, հաջորդ փուլի ուղեգրեր են նվաճել գերմանական «Դույսբուրգը» եւ «Քյոլնը», ֆրանսիական «Բաստիան», ռուսական «Դինամոն» եւ «Լոկոմոտիվ» թիմերը:

Խումբ 1

«Օլբորգ» (Դանիա)—«Դինամո-93» (Բելառուս)՝ 2-1
«Դույսբուրգ» (Գերմանիա)—«Խերենվեն» (Հոլանդիա)՝ 2-0

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. «Դույսբուրգ»	3	3	0	0	5-0	9
2. «Դինամո-93»	4	2	0	2	6-4	6
3. «Օլբորգ»	3	2	0	1	4-3	6
4. «Խերենվեն»	3	0	1	2	0-3	1
5. «Պոլոնիա»	3	0	1	2	1-6	1

Խումբ 2

ԳԱԿ (Ավստրիա)—«Խորվատսկի Դրագովոլյաց» (Խորվաթիա)՝ 1-3
«Էբու Վեյլ» (Ուելս)—«Բաստիա» (Ֆրանսիա)՝ 1-2

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. «Բաստիա»	3	3	0	0	4-1	9
2. «Խորվատսկի»	4	2	0	2	7-7	6
3. ԳԱԿ	3	1	1	1	3-3	4
4. «Սիլկեբորգ»	3	1	0	2	5-3	3
5. «Էբու Վեյլ»	3	0	1	2	1-6	1

Խումբ 3

«Լոզան» (Շվեյցարիա)—«Արդս» (Հս. Իռլանդիա)՝ 6-0
«Օսեր» (Ֆրանսիա)—«Անտվերպեն» (Բելգիա)՝ 5-0

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. «Լոզան»	3	2	1	0	11-2	7
2. «Օսեր»	3	2	1	0	9-1	7
3. «Անտվերպեն»	3	2	0	1	5-5	6
4. «Սալամինա»	3	1	0	2	5-9	3
5. «Արդս»	4	0	0	4	1-14	0

Խումբ 4

«Քորք Սիթի» (Իռլանդիա)—«Քյոլն» (Գերմանիա)՝ 0-2
«Ստանդարդ» (Բելգիա)—«Մակաբի» (Պետախ Տիկվա, Իսրայել)՝ 0-0

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. «Քյոլն»	3	3	0	0	8-1	9
2. «Մակաբի»	4	1	2	1	2-3	5
3. «Ստանդարդ»	3	0	3	0	0-0	3
4. «Քորք Սիթի»	3	0	2	1	0-2	2
5. «Արաու»	3	0	1	2	0-4	1

Խումբ 5

«Դինամո» (Մոսկվա, Ռուսաստան)—«Գենկ» (Բելգիա)՝ 3-2
«Պանախաիկի» (Հունաստան)—B-36 (Ֆարերներ)՝ 4-2

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. «Դինամո»	3	3	0	0	6-3	9
2. «Գենկ»	3	2	0	1	11-6	6
3. «Ստաբեկ»	3	1	1	1	9-5	4
4. «Պանախաիկի»	3	1	1	1	6-5	4
5. B-36	4	0	0	4	2-15	0

Խումբ 6

«Սամսունսպոր» (Թուրքիա)—«Լեյֆթուր» (Իսլանդիա)՝ 3-0
«Կաունաս» (Լիտվա)—«Համբուրգ» (Գերմանիա)՝ 1-2

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. «Սամսունսպոր»	3	3	0	0	6-0	9
2. «Համբուրգ»	3	3	0	0	6-3	9
3. «Կաունաս»	3	1	0	2	4-5	3
4. «Լեյֆթուր»	4	1	0	3	7-11	3
5. «Օդենսե»	3	0	0	3	4-8	0

Խումբ 7

«Էրեբր» (Շվեդիա)—«Ունիվերսիտետե» (Լատվիա)՝ 2-1
«Վերդեր» (Գերմանիա)—«Իստանբուլսպոր» (Թուրքիա)՝ 0-0

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. «Իստանբուլսպոր»	3	2	1	0	7-1	7
2. «Վերդեր»	3	2	1	0	5-1	7
3. «Վաշաշ»	3	2	0	1	7-3	6
4. «Էրեբր»	3	1	0	2	4-7	3
5. «Ունիվերսիտետե»	4	0	0	4	2-13	0

Խումբ 8

«Հայդուկ» (Ռոդիչ, Հարավսլավիա)—«Կոնգսվինգեր» (Նորվեգիա)՝ 2-0
ՏՊՍ (Ֆինլանդիա)—«Լոմել» (Բելգիա)՝ 1-1

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. «Հալմստադ»	3	2	1	0	4-2	7
2. «Հայդուկ»	3	2	0	1	4-2	6
3. ՏՊՍ	3	1	1	1	4-3	4
4. «Լոմել»	3	0	3	0	3-3	3
5. «Կոնգսվինգեր»	4	0	1	3	2-7	1

Խումբ 9

«Օդրա» (Լեհաստան)—«Ժիլինա» (Սլովակիա)՝ 0-0
«Լիոն» (Ֆրանսիա)—«Աուստրիա» (Ավստրիա)՝ 2-0

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. «Լիոն»	3	3	0	0	12-2	9
2. «Ռապիդ»	3	2	1	0	7-3	7
3. «Ժիլինա»	4	1	1	2	3-8	4
4. «Աուստրիա»	3	0	1	2	2-6	1
5. «Օդրա»	3	0	1	2	4-9	1

Խումբ 10

«Սպարտակ» (Բուլղարիա)—«Մոնպելիե» (Ֆրանսիա)՝ 1-1
«Գրոնինգեն» (Հոլանդիա)—«Գլորիա» (Ռումինիա)՝ 4-1

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. «Գրոնինգեն»	3	3	0	0	7-1	9
2. «Մոնպելիե»	3	2	1	0	6-3	7
3. «Չուկարիչկի»	3	1	0	2	4-6	3
4. «Գլորիա»	4	1	0	3	6-10	3
5. «Սպարտակ»	3	0	1	2	2-5	1

Խումբ 11

«Լոկոմոտիվ» (Նիժնի Նովգորոդ, Ռուսաստան)—«Անթալիասպոր» (Թուրքիա)՝ 1-0
«Պրոլետեր» (Հարավսլավիա)—«Պուբլիկում» (Սլովենիա)՝ 0-0

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. «Լոկոմոտիվ»	3	3	0	0	4-1	9
2. «Պուբլիկում»	4	1	2	1	3-3	5
3. «Պրոլետեր»	3	1	1	1	4-1	4
4. «Մակաբի»	3	1	0	2	2-5	3
5. «Անթալիասպոր»	3	0	1	2	1-4	1

Խումբ 12

«Ֆլորիանա» (Մալթա)—«Տորպեդո Լուժնիկի» (Մոսկվա, Ռուսաստան)՝ 0-1
«Ռիդ» (Ավստրիա)—«Մերանի-91» (Վրաստան)՝ 1-3

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. «Տորպեդո Լ.»	3	3	0	0	7-1	9
2. «Մերանի-91»	4	2	0	1	8-5	6
3. «Ռիդ»	3	2	0	1	6-5	6
4. «Իրակլիս»	3	1	0	2	4-7	3
5. «Ֆլորիանա»	3	0	0	3	1-8	0

ADANA
COMMERCIAL BANK

★ Ընդամենը 1% -ով կատարում ենք փոխանցումներ Մոսկվայից և Սանկտ-Պետերբուրգից 1 օրվա ընթացքում, իսկ աշխարհի այլ երկրներից՝ 3 օրվա ընթացքում անհատ և իրավաբանական անձանց համար:
★ Ամենաշահավետ պայմաններով տարածում ենք Master Card/ Euro Card և սպասարկում ենք Master Card/ Euro Card, Visa, Diners Club, JCB:
★ Ընդունում ենք ավանդներ հետեւյալ տոկոսադրույքներով՝

ԺԱՄԿԵՏ / ՏԱՐԲԵՐԱԿ	1 ԱՄԻՍ	2 ԱՄԻՍ	3 ԱՄԻՍ	6 ԱՄԻՍ	9 ԱՄԻՍ	12 ԱՄԻՍ
USD DEM FRF	2.5%	5.0%	9.0%	18.0%	27.0%	36.0%
AMD RUR	3.0%	6.0%	10.0%	20.0%	30.0%	40.0%

Նվազագույն գումարը չի սահմանափակվում:
★ Կատարում ենք բանկային ցանկացած գործառնություն:

Դիմեցեք ԱԴԱՆԱ ԲԱՆԿ
Երևան, Նալբանդյան 5, հեռ. 58-38-64, 58-59-80

ՀԱՅԻՆՏՈՒՐ

«Հայինտուր» պետական ձեռնարկությունը (նախկին «Ինտուրիստ») կազմակերպում է Ձեզ համար 14-օրյա հանգիստ **Անթալիայում Միջերկրական ծովի** ափին:

Ուղիղ չարտերային չվերթ Երեւան-Անթալիա-Երեւան:

Առաջարկում ենք 3,4,5 աստղանի, ծովափին մոտ գտնվող, հարմարավետ հյուրանոցներ՝ օրը երկու անգամ սնունդով:

Ցանկացողները կարող են տեղավորվել **«Կախարդական կյանք»** հյուրանոցային համալիրում, ուր Ձեզ սպասում է իրոք հեքիաթային հանգիստ: Ձեր տրամադրության տակ կլինեն 5 ռեստորան, բազմաթիվ բարեր, դիսկոտեկներ, սաունա, թուրքական բաղնիք, մարզական համալիրներ, լողավազաններ:

Վճարելով ուղեգրի արժեքը, դուք կօգտվեք վերը նշված ծառայություններից անվճար եւ առանց սահմանափակումների՝ ուտելիք եւ զանազան խմիչքներ՝ վիսկի, ջին, գինի, գարեջուր եւ այլն:

Շտապեք ապահովել Ձեզ համար տեղեր, քանի որ դրանց քանակը սահմանափակ է:

Սպասում ենք Ձեզ.
Մեր հասցեն՝ ք.Երեւան 375010
Փավստոս Բյուզանդի թիվ 1
հեռ. 56-40-62, 58-22-82, 58-11-23

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱԳԻՍՏՐՈՍԻ ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ

Հայաստանի ամերիկյան համալսարանը դիմումներ է ընդունում մագիստրոսի գիտական կոչում շնորհող համեմատական եւ միջազգային առեւտրային իրավունքի երկամյա ծրագրի համար: Լիցենզավորված ոչ պետական բուհերի շրջանավարտները կարող են դիմել պայմանականորեն. գրավոր պայմանները ձեռք բերելու համար խնդրվում է դիմել ՀԱՀ-ի ընդունելության գրասենյակ:

Ծրագիրը համեմատական սկզբունքով կուսումնասիրի եվրոպական քաղաքացիական իրավունքի եւ անգլո-ամերիկյան իրավունքի համակարգերի իրավական ավանդույթները եւ կունենա երկու ուղղվածություն: **Համեմատական սահմանադրական իրավունքի** առարկաները կընդգրկեն սահմանադրականության, իրավական կանոնակարգման, օրենսդրական նախագծման, հասարակության եւ անհատի իրավունքների հիմնահարցերը, ինչպես նաեւ միջազգային համաձայնագրերին եւ պայմանագրերին վերաբերող խնդիրների ուսումնասիրությունը: **Միջազգային գործարարության իրավունքի** շրջանակներում կուսումնասիրվեն շուկայական տնտեսության, միջազգային հանրային իրավունքի եւ միջազգային գործարքների հիմնական դրույթները, պայմանագրային հարաբերությունները, միջազգային ապրանքային առեւտուրը, միջազգային ֆինանսական իրավունքը եւ վեճերի լուծման միջոցները: Համեմատական եւ միջազգային առեւտրային իրավունք ծրագրի հիմնական նպատակն է հնարավորություն տալ ուսանողներին օժանդակել իրենց երկրի ա) քաղաքականության մշակման եւ օրենսդրական գործընթացների եւ բ) զարգացող շուկայական տնտեսության իրավական հիմքերի ստեղծմանը:

Դիմորդները պետք է ունենան **իրավաբանական բարձրագույն կրթություն** եւ **անգլերեն լեզվի մասնակի իմացություն:** Դիմորդները պետք է ներկայացնեն՝ դիպլոմ եւ ներդիր՝ իրենց պատճեններով, երեք երաշխավորագիր-նամակ, լրացնեն դիմում եւ ֆինանսական հնարավորությունների մասին տեղեկանք:

Փաստաթղթերի ընդունման կանխավճարը կազմում է ԱՄՆ 10 դոլարին համարժեք դրամ, որը պետք է մուծել փաստաթղթերը հանձնելիս: **1997 թ. հուլիսի 23-ը** փաստաթղթերի ընդունման վերջնաժամկետն է:

Բոլոր դիմորդները **1997 թ. հուլիսի 25-ին** կհանձնեն անգլերեն լեզվի իմացությունը գնահատող քննություն (բացառությամբ այն դիմորդների, ովքեր վերջերս TOEFL քննությունից ստացել են 550 եւ ավելի միավոր): Առաջին փուլով անցած այն դիմորդները, որոնք չեն բավարարի անգլերեն լեզվի իմացության պահանջված մակարդակը, կմասնակցեն 1997 թ. սեպտեմբերից մինչեւ 1998 թ. ապրիլի վերջը ՀԱՀ-ում անցկացվող անգլերեն լեզվի արագացված ծրագրին: Անգլերեն լեզվի արագացված ծրագրի ուսման վարձը կազմում է ԱՄՆ 300 դոլարին համարժեք դրամ: Նախքան ծրագիր ընդունվելը 1997 թ. հուլիսի վերջին, որոշ դիմորդների հետ հարցազրույցներ կանցկացվեն: Դիմորդների անունները ու հարցազրույցների օրերը կփակցվեն ՀԱՀ-ում:

Հիմնական ծրագրում վերջնական ընդունելությունը կկատարվի դիպլոմի ներդիրի միջին ցուցանիշի եւ նախապատրաստական փուլում դիմորդների ցուցաբերած առաջադիմության հիման վրա: Հիմնական ծրագիր ընդունված բոլոր ուսանողները պետք է ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարության հետ ստորագրեն ավարտելուց հետո երեք տարի Հայաստանում մնալու եւ աշխատելու մասին պայմանագիր:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար կարող եք դիմել ՀԱՀ-ի ընդունելության գրասենյակ: Հասցեն՝ Մարշալ Բաղրամյան 40, առաջին հարկ, 19 սենյակ, հեռախոս 27-16-29:

ՀԱՀ-Ը ՌԱՍԱՅԱԿԱՆ, ԿՐՈՆԱԿԱՆ, ՍԵՌԱՅԻՆ ԿԱՄ ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՏՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՉԻ ՃԱՆԱՉՈՒՄ:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Գերմանացի գործարարը փնտրում է օգնական(ուհի) Երեւանում:
Գերմաներենի կամ անգլերենի գրավոր ու բանավոր իմացությունը պարտադիր է: Ցանկալի է գիտատեխնիկական կրթություն ունենալը:
Աշխատանքի սկզբնական զբաղվածությունը՝ ամսական 5 օր:
Վարձատրությունը՝ համապատասխան:
Ներկայացնել ինքնակենսագրական տեղեկություններ, լուսանկար՝ երկու ամսվա ընթացքում:
Հասցե KELMAN GmbH, Robert RoessLe Str.10, D 13125 Berlin, BR Deutschland.

Երևանի «Ռավվի» համալսարանը

կատարում է 1997/98 թթ. ուս. տարվա ընդունելություն
հետեւյալ մասնագիտություններով
(ըստ ֆակուլտետների)

ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԿԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

- Իրավագիտություն
- Դատախազագննչական
- Կրիմինալիստիկա
- Դատական փորձագիտություն
- Պետականագիտություն
- Պետական եւ ինքնակառավարման մարմինների իրավական ակտերի փորձագիտություն
- Միջազգային իրավունք

ՏՆՏԵՍԱԳԻՏԱԿԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

- Համաշխարհային էկոնոմիկա
- Բանկային եւ բորսային գործ
- Ֆինանսներ եւ վարկ
- Հաշվապահական հաշվառում եւ աուդիտ
- Ֆինանսաբանկային համակարգերի ինֆորմացիոն եւ ծրագրային ապահովում (համակարգչային գործ)
- Մենեջմենթ
- Մարկետինգ (շուկայավարություն)

ՏՆՏԵՍԱԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

- Տնտեսագետ-իրավաբան
- Ֆինանսիստ-իրավաբան
- Հարկային եւ մաքսային ծառայություններ
- Արտաքին տնտեսական հարաբերություններ
- Տնտեսագետ-միջազգայնագետ
- Ապրանքագիտության սպառողական ապրանքների որակի կոմերցիոն փորձաքննություն
- Գեղագիտական բիզնեսային ապրանքագիտություն

«ՌԱՎՎԻ» ուսումնական համակարգում գործում է նաեւ նախապատրաստական դասընթացների կենտրոն, որտեղ կարող են սովորել դպրոցների, այլ ուսումնական հաստատությունների շրջանավարտները եւ սովորողները:

Դասընթացները հաջողությամբ ավարտողներն առանց քննության կընդունվեն համալսարան մրցույթից դուրս: Գերազանց գնահատական ունեցողներն ընդունելության եւ ուսումնառության ընթացքում օգտվում են արտոնություններից:

Աշխատողների, բանակում ծառայողների եւ այլ բուհերում սովորողների համար կազմակերպվում է ինքնուրույն ծրագրով ուսուցման խումբ (հեռակա): Ռուսալեզու սովորողների համար ուսուցումը կլինի ռուսերեն: Ներքին գործերի, ազգային անվտանգության, պաշտպանության, արդարադատության նախարարությունների, բանկային, մաքսային եւ հարկային համակարգի աշխատողները, երկրորդ մասնագիտություն ձեռք բերել ցանկացողները (բուհերի շրջանավարտները) համալսարան կարող են ընդունվել առանց ընդունելության քննությունների (հարցազրույցով):

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմել՝
Չարենցի 1, «Հայնախագիծ» ինստիտուտի շենք, 3-րդ հարկ,
«Ռավվի» համալսարան, հեռ. 57-50-69, 57-45-26
Ընդունելությունը ամեն օր (բացի շաբաթ եւ կիրակի օրերից), ժամը 9.00-16.00:
Համալսարանի վարչություն

Արագ նիհարում

Ձեր քաշը կլինի այնքան, ինչքան որ Դուք եք ցանկանում:
Խորհրդակցություն փորձառու մասնագետի հետ:
Հեռ. 58-40-61
Զանգահարել ժամը 9-12, 20-22

ԿՈՐԵԼ Է

Իրանի Իսլամական Հանրապետության քաղաքացի Շահրիար Դեհշիի անձնագիրը N 5746467, որը անվավեր է: Գտնողին խնդրում ենք հանձնել դեսպանատուն կամ զանգահարել
52-87-00,
ժամը 10-18-ը:

Ուշադրություն

«Հայկական ավիաուղիներ» ավիաընկերությունը

իրականացնում է չվերթ

Երևան-Օդեսա-Երևան

ամեն հինգշաբթի

Տոմսերը ձեռք բերեք «Հայկական ավիաուղիների» քաղաքային գրասենյակում կամ փոխհատուցման գործակալություններում

Հասցեն՝ Մոսկովյան 18, հեռ. 58-39-69

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Կիրովականի ժողդատարան է դիմել Վանաձոր քաղաքի Ներսիսյան փող. թիվ 7 շ. թիվ 5 բնակարանի բնակչուհի Քնարիկ Շմավոնի Թումանյանը, իր տղային Սահակ Սերյոժայի Սահակյանին եւ հարսին Արևիկ Արսենի Սահակյանին անհայտ բացակայող ճանաչելու խնդրանքով:

ԿՈՐԵԼ Է

«Միրաժ» արտադրական կոոպերատիվի անկյունային դրոշմը:
Համարել անվավեր:

ՇՏԱՊ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

3 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի քարե շենքի 5-րդ հարկում, 70/50 քմ, ավտոտնակով: Հրաչյա Քոչար 23 (նախկին Չեկի խանութի մոտ):

Հեռախոս՝ 22-42-68

Ստեփան Բատորի հիմնադրամը (Լեհաստան)
եւ Բաց հասարակության ինստիտուտի ԶԼՄ-ների Ռեգիոնալ ծրագիրը (Հունգարիա)

կազմակերպում են

ԱԿՆԱՐԿՆԵՐ ԳՐԵԼՈՒ ՎԱՐՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԵՄԻՆԱՐ

Սեմինարը կայանալու է Վարշավայում եւ բաղկացած է լինելու երկու մասից, 1997 թ. դեկտեմբերին եւ 1998 թ. հունիսին: Երկու հանդիպումների միջեւ ընկած ժամանակահատվածում մասնակիցները ակնարկներ են գրելու իրենց կողմից առաջարկված թեմաներով: Վճարվում է կրթաթոշակ: Անգլերենի իմացությունը պարտադիր է: Դիմումները ներկայացնել մինչեւ օգոստոսի 20-ը:

Լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալու համար դիմել Բաց հասարակության ինստիտուտի ԶԼՄ-ների ծրագրերի պատասխանատու Մարկ Գրիգորյանին հետեւյալ հասցեով.

Երեւան, Արամի փող. 44, փիլիսոփայության եւ իրավունքի ինստիտուտի շենք,
հեռ. 53-08-22, 56-37-59; հեռ/ֆաքս 151088 (AT&T)

Բաց հասարակության ինստիտուտ (ԲՀԻ)

Բաց հասարակության ինստիտուտի Ազգային կրթական ծրագիրը հայկական կազմակերպություններից ընդունում է նախագիծ-առաջարկներ, որոնց նպատակն է ուսուցման առաջադեմ մեթոդների միջոցով նպաստել բաց քաղաքացիական հասարակության զարգացմանը: Այդ մեթոդները պետք է նպաստեն զարգացնելու հետեւյալ հմտությունները, որոնք կոլեկտիվներին հնարավորություն կտան գործել ավելի արդյունավետ (օրինակ, կզարգացնեն միմյանց լսելու, օգնելու, խնդիրը պարզաբանելու, ըմբռնածը ստուգելու, բանավիճելու ունակությունները).

- մարդկանց հետ փոխհարաբերությունների մեջ մտնելու հմտություններ,
- անձնական պատասխանատվություն,
- ընդհանուր նպատակների սահմանում,
- խմբային աշխատանք,
- համատեղ որոշումների ընդունում,
- հրապարակային ելույթ;

Խրախուսվում են նաեւ այլ նախագիծ-առաջարկներ, որոնք նպատակաուղղված են կրթության ասպարեզում ժողովրդավարական բարեփոխումների խթանմանը եւ երեխաների անհատականության զարգացմանը նպաստող մեթոդների մշակմանը:

Նախագիծ-առաջարկների բյուջեն չպետք է գերազանցի 25.000 ԱՄՆ դոլարը:
Նախագիծ-առաջարկները պետք է գրված լինեն անգլերեն եւ ներկայացվեն ԲՀԻ գրասենյակ:
Դիմումներն ընդունվում են մինչեւ ս. թ. օգոստոսի 29-ը:
Լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմել՝ Բաց հասարակության ինստիտուտ,

Երեւան, Արամի 44: Հեռ. 530822. AT&T: 151 088

Բաց հասարակության ինստիտուտ (ԲՀԻ)

Բաց հասարակության ինստիտուտի Ազգային կրթական ծրագիրն ընդունում է դիմումներ Հայաստանի միջնակարգ դպրոցների այն ուսուցիչներից, ովքեր ցանկանում են մասնակցել դասավանդման նորարարական մեթոդներին նվիրված գործնական պարապմունքներին, որոնք կնպաստեն բաց քաղաքացիական հասարակության զարգացմանը: Պարապմունքները կանցկացվեն անգլերեն լեզվով՝ հայերեն համաժամանակյա թարգմանությամբ:

Կարող են դիմել բոլոր այն ուսուցիչները, որոնք լուրջ հետաքրքրություն են ցուցաբերում դպրոցական նորարարական ծրագրերի հանդեպ:

Անհրաժեշտ փաստաթղթեր

1. Նպատակի հիմնավորում (մանրամասն ներկայացնել սեփական տեսակետը դպրոցական բարեփոխումների վերաբերյալ, բացատրել այս ծրագրին դիմելու նպատակը եւ ակնկալիքները):
2. Ինքնակենսագրություն (տեղեկություններ կրթության, աշխատանքային գործունեության, լրացուցիչ հետաքրքրությունների մասին):
3. Երկու երաշխավորագիր-նամակ՝ տրված գործընկերների կողմից:

Գործնական պարապմունքները կանցկացվեն աշնանը, Հայաստանում: Դիմումներն ընդունվում են մինչեւ ս. թ. օգոստոսի 29-ը:

Լրացուցիչ տեղեկությունների համար դիմել Բաց հասարակության ինստիտուտ, Երեւան, Արամի 44, հեռ. 530822, AT&T: 151 088

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - Անվճար տեղեկություններ Հայաստանում գործող ձեռնարկությունների մասին (առաջարկ, պահանջարկ) հեռախոսով՝ 589167, 581351:

«Պարբերական» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69149. Պատվեր 623. Տպաքանակը 3000. Ստորագրված է տպագրության 18.07.1997. Գինը 100 դրամ